

Etibarlı müttəfiqlikdən strateji tərəfdaşlığa doğru

Azərbaycan-Polşa münasibətləri yeni inkişaf mərhələsinə qədəm qoyur

Azərbaycanın Avropa İttifaqının demək olar ki, bütün üzvləri ilə sıx münasibətləri formalaşmış. Hətta onların bir qismi ilə əməkdaşlıq strateji müstəviyə yüksəlib. Ən maraqlısı odur ki, bu gün Aİ üzvü olan bir sıra ölkələr Azərbaycanın əlaqələri kifayət qədər tarixi keçmişə söykənir. Bu sırada Polşa ilə münasibətlər kifayət qədər tarixiliyi və zənginliyi ilə diqqəti çəkir.

Hər iki dövlətin maraqlarına cavab verən siyasi əlaqələr

Ölkəmizdə rəsmi səfərdə olan Polşa Prezidenti Andrey Dudanın Prezident İlham Əliyevlə keçirdiyi görüşlərdə iki dövlət arasındakı əlaqələrin tarixi köklərindən bəhs edildi. Andrey Dudanın səfərinə rəsmi ziyafətdə iki xalq arasında

əlaqələrin tarixi köklərinin olduğunu vurğulayan Prezident İlham Əliyev vaxtilə Azərbaycanda məskunlaşmış polşalılardan ölkəmizin ictimai-siyasi və iqtisadi həyatında fəal rol oynadıklarını bildirdi. Tarixi münasibətlərimizin inkişafı üçün möhkəm təməl yaratdığını deyən dövlət başçısı bir çox sahələrdə uğurlu qarşılıqlı əlaqələrin həyata keçirildiyini qeyd etdi.

Polşa ilə Azərbaycanı bağlayan tellərin tarixi uzaq orta əsrlərə gedib çıxır. Tarixi mənbələrə əsasən XV əsrdə Ağ-qoyunlu hökmdarı Uzun Həsən Polşa kralı Yagello ilə sıx əlaqə saxlayıb. XIX əsrin ortalarında Azərbaycanın qəhrəmanlıq dastanı olan "Koroğlu" polyak Xodzko tərəfindən tərcümə edilərək ingilis və fransız dillərində nəşr olunub. Vaxtilə polşalı memarların müəllifliyi ilə Bakıda inşa edilən yaraşıqlı binalar bu gün də tarixi-memarlıq nümunələri kimi şəhərimizə yaraşır verir. Azərbaycanda dənizdə neft hasilatının banisi sayılan polşalı mühəndis Pavel Polotskinin adı ölkəmizin neft tarixinə həmişəlik həkk olunub.

Ardı 2-ci səh.

Amalı xoş, niyyəti aydın, hədəfi işıqlı olan inkişaf

Tarixin bütün dövrlərində olduğu kimi, yenə də dünyada müəyyən proseslər gedir. Yaşadığımız zaman yeni realiaqlar dövrünə qədəm qoyub: qloballaşma ölkələr və xalqlar arasında sərhədləri ortadan götürüb. İqtisadi sistemdə, sosial, humanitar sahələrdə baş verən inkişaf prosesləri dövlətləri bir-birindən daha çox asılı vəziyyətə salıb.

Artıq böyük dövlətlərin bir-birinə təzyiqləri də ən çox iqtisadi müstəvidə özünü göstərir. Rəqib ölkələr üstünlüyü ələ almaq, bir-birinin iqtisadi mövqeyini zəiflətməkdən ötrü tez-tez siyasi amillərə əl atırlar. Bu işə iqtisadi inkişaf proseslərini öz təbii axarından çıxarırlar. Bundan ən çox əziyyət çəkənlərə öz həyatını, dolaşğını sabitlik və gələcəyə ümid üzərində qurmağa çalışan sadə insanlar olurlar.

Dünyada sivilizasiyalararası toqquşma meyilləri də getdikcə güclənir. Ayrı-ayrı cəmiyyətlərdə fərqli milli mənsubiyyətlərin, müxtəlif

mədəniyyətlərin daşıyıcılarına qarşı dözümsüzlük artır. Ksenofobiya elementləri bəşəriyyəti təhdid edir. Ayrı-ayrı ölkələrdən, özü də kifayət qədər inkişaf etmiş ölkələrdən terror xəbərləri gəlir. Cəmiyyətlər arasındakı sosial-iqtisadi inkişaf fərqləri, maliyyə, təhsil, səhiyyə, məşğulluq imkanlarının qeyri-bərabərliyi gərginliyi getdikcə artırır.

Siyasət adamlarının dediklərini görə, bu gün dünyada ideoloji cəhətdən də böyük bir boşluq var. İnsanlar hansı ideyaların ardınca gedəcəklərini, hansı düşüncə sistemlərinin onlar üçün də, bəşəriyyətin

yət üçün də daha faydalı olduğunu müəyyən etməkdə çətinlik çəkir. Bunun məni təsiri kimi bəzən dünyanın bir çox ölkələrində ziyanlı ideologiyalar yenidən baş qaldırır. İnsanlar bu ideologiyaların təzyiqi altına düşərək milli, irqi ayrı-seçkiliyə, dini radikalizmə meyilləri ilə ümumbəşəri dəyərlərə qarşı yönəlmiş təhdidləri daha da gücləndirirlər.

Bütün bunlar müasir dünyamızdakı realiaqların öləri mənzərəsidir. Baş verənləri xatırlatmaqda məqsəd isə Azərbaycanın bugünkü milli dövlətçilik nailiyyətlərini hansı çətin şərtlər altında əldə etdiyini göstərməkdir.

Dinamik inkişafın qarantı

Hazırda Azərbaycan öz qapılarını dünyaya açmış, global inkişaf proseslərində fəal iştirak edən və prosese dəyərli töhfələr verən müstəqil ölkədir. Bu mənada

beynəlxalq aləmdə yaşanan realiaqlar respublikamıza da bu və ya digər dərəcədə təsir göstərir. Dünyanın müxtəlif bölgələrində gedən müxtəlif proseslər, ayrı-ayrı ölkələrdə müşahidə olunan gərginliklər fonunda Azərbaycan öz inkişaf kursunun ardıcılığını, davamlılığını qoruyur.

Prezident İlham Əliyevin yürütdüyü müstəqil siyasət ölkəmizin milli maraqlarının, sabitliyinin, təhlükəsizliyinin, dinamik inkişafın qarantıdır.

Bu, ulu öndər Heydər Əliyevin müəllifi olduğu milli dövlətçilik strategiyasının uğurudur. Müstəqil Azərbaycan dövləti bu strategiyaya əsaslanaraq hazırda tarixinin ən qüdrətli mərhələsinə yaşayır. Prezident İlham Əliyevin də qeyd etdiyi kimi, Azərbaycan tarix boyu heç zaman indiki qədər güclü olmamışdır. Bu, tarixi nailiyyətdir!

Ardı 2-ci səh.

Azərbaycan qazlaşdırmanın səviyyəsinə görə dünyanın lider ölkələrindəndir

İndi əsas məqsəd qazın keyfiyyətinin yüksəldilməsi, bu sahədə şəffaflığın tam təmin edilməsidir

Regionların sosial-iqtisadi inkişafına yönəldilən dövlət proqramlarına uyğun olaraq, ölkədə mavi yanacaq almayan yaşayış məntəqələrinin qazlaşdırılması sahəsində son dövrlər genişmiqyaslı işlər həyata keçirilib. İndi qaz xətləri ucqar dağ kəndlərinə də çatıb. Hətta sovet dövrünün ən inkişafı illərində qazdan istifadə etmək imkanı olmayan yaşayış məntəqələrindəki evlərdə indi mavi alov şölənlir.

Təkcə onu qeyd etmək kifayətdir ki, bu gün dəniz səviyyəsindən 1500 metr hündürlükdə yerləşən, Babadağ və Niyaldəğ silsilələri ilə əhatə olunmuş Lahıc qəsəbəsinin sakinləri də qazdan istifadə edirlər. Bu, son illərdə ölkədə vüsət alan qazlaşdırma sahəsində əldə olunmuş mühüm nailiyyətlərin təzahürüdür. İsmayilli rayonunun adiqəkilən qəsəbəsindən əlavə bu xətt boyunca yerləşən kəndlərdə də qazlaşdırma həyata keçirilib. Lahıcın mavi yanacaq alması üçün qəsəbəyə qaz borularla 19 kilometr kənarıdakı qazpaylayıcı məntəqədən götürüldü. Bununla bərabər, keçən il Qaraqaya, Gəndob, Namazgah kəndləri də qazlaşdırılıb. Təkcə Lahıcın daxilində ümumi uzunluğu 39 min metr olan borular kəçirilib.

Hazırda çətin relyefə malik ərazilərin qazlaşdırılması "Azəriqaz" İstehsalat Birliyinin qarşısında duran əsas hə

qaz çəkilişi çətinliklə aparılır. Bu, həm texniki cəhətdən çətin işdir, həm də böyük maliyyə vəsaiti tələb edir. Bununla belə qarşıya qoyulan vəzifələr müvəffəqiyyətlə yerinə yetirilir. Xətlər dağlardan, qayalıqlardan keçdiyi üçün hətta bəzən borular işıq gedən ərazilərə ələ daşınır.

vəzifələrə həsr olunan iclasında Prezident İlham Əliyev demişdir: "Bu gün qazlaşdırmanın səviyyəsinə görə Azərbaycan dünyada lider ölkələrdəndir, qazlaşdırmanın səviyyəsi 95 faizə çatıb. Biz ən ucqar dağ kəndlərinə qaz xətləri çəkdik. Halbuki bu, iqtisadi cəhətdən səmərəsizdir. Biz Azərbaycanda qazın mövcud olan aşağı tarifi ilə o xərcləri heç vaxt qarşılaya bilmərik. Onu da bildirməliyəm ki, Azərbaycanda təbii qazın tarifləri dünya miqyasında ən aşağı səviyələrdən biridir, bəzi qonşu ölkələrdən iki-üç dəfə aşağıdır. Qazın olmaması insanların narahat edən məsələ idi. İndi bizim təqribən 2-3 faiz yaşayış məntəqələrimiz var ki, orada qaz yoxdur. Biz o işləri də görəcəyik".

Qazlaşdırmanın belə yüksək səviyyədə həyata keçirildiyi ölkələr dünyada tək-təkdir. Belə ki, Prezident İlham Əliyevin apardığı uğurlu sosial-iqtisadi islahatlar, o cümlədən yaşayış məntəqələrinin qazla təmin olunmasına göstərdiyi böyük diqqət nəticəsində 2009-2019-cu illər ərzində 2349 qəsəbə və kənddə qazlaşdırma işləri tam başa çatdırılıb.

Ardı 2-ci səh.

Kombaynlar start xəttindədir

Taxılçılardan aylardan bəri gözlədikləri vaxt gəlib çatmışdır. Bir neçə gündən sonra "səhra gəməsi" deyilən kombaynlar sahələrə çıxıb çölləri, düzlərin sükutunu pozacaq. Bu günə kimi isə taxıl ekən mülkiyyətçilər, fermerlər keçən ilin payızında torpağa səpdikləri toxumun cücərməsi, inkişaf etməsi, indiki halına gəlməsi üçün çox zəhmət çəkmişlər.

O zəhmətin bəhrəsidir ki, Neftçala rayonunun sahələrində bol məhsul yetişmişdir. Mütəxəssislərin rəyi, zəmilərin görüşü belə deməyə əsas verir.

Yetişən məhsulu vaxtında və itkisiz yığmaq daha böyük məsuliyyət tələb edir. Çünki hər işdə olduğu kimi, bu məsələdə də son nəticə öz sözünü deyir. Bunlara nəzərə alaraq, Neftçala rayonunun taxılçılardan biçin kampaniyasına ciddi hazırlıq işləri aparmışlar. Onlar ekipaj-becərdikləri 39 min 300 hektar sahənin məhsulunu optimal müddətdə yığmaq üçün bütün lazımı tədbirləri görmüşlər.

"Aqrolizin" ASC-nin Neftçala bölməsində olarkən bunun şahidi olduq. Bölmə rəhbəri Vaqif Qurbanov dedi ki, ilkin olaraq biçinə arpa sahələrindən başlanılacaq: "Bundan ötrü kifayət qədər texnika mövcuddur. Lizingin özünün 22 kombaynı var.

Ardı 7-ci səh.

dəfərləndir. Ölkədə qazlaşdırılan ucqar dağ kəndləri yüzlərdədir. Məlumdur ki, dağlıq ərazilərdə relyefin xüsusiyyətlərinə, iqlim şəraitinə görə

Nazirlər Kabinetinin 2019-cu ilin birinci rübünün sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və qarşıda duran

Zaqatala kümçüləri hədəfə doğru irəliləyir

Aqrar sektorun sürətlə inkişaf etdiyi bölgələr sırasında Zaqatalanın özünəməxsus yeri var. Rayonda başqa sahələrlə birlikdə baramaçılıq da dirçəlir. Buna dövlət dəstəyi əlavə stimullar verir. Yaş baramanın satış qiymətinin artırılması, istehsalçılara subsidiyaların verilməsi fermerlərin bu gəlirli sahəyə marağını artırır.

Keçən ilin payız mövsümündə rayona 200 min tut tinqi verilib. Rayonun kümçüləri öten il proqnozlaşdırılmış 40 ton əvəzinə 48 ton 104 kiloqram barama tadarük edərək "Şəki-İpək ASC"-yə təhvil veriblər. 233 nəfər barama istehsalçısı dövlət büdcəsi hesabına 234 min 735 manat subsidiya alıb.

Cari mövsümdə Zaqatala rayonunda yaş barama istehsalının öten ilə müqayisədə 22 ton artırılaaraq 70 tona çatdırılması planlaşdırılıb. 360 kümçü ailəsi ilə müqavilə bağlanılıb, onlara 1500 qutu ipəkqurdu paylanılıb.

Aşağı Tala kənd sakinii İlham Lələyev deyir ki, 2017-ci ildən ipəkqurdu bəsləyir: "Baramaçılıq çətin sahə olsa da, gəlirlidir. Bu sahədə vacib amillərdən biri yemdir ki, onu da həll edirik. Artıq Çin Xalq Respublikasından gətirilən 2 min tut tinqi əkməmiş. Lakin hələlik o ağaclar cavandır, təxminən 2021-ci ildən sonra bəhrəsini görəcəyik. Bu da daha çox ipəkqurdu bəsləməyə imkan verəcək və bir mövsümdə 500-600 kiloqram baramanı təhvil verməyə imkanımız olacaq".

Kümçünün dediyinə görə, 2017-ci ildə 400, 2018-ci ildə 460 kiloqram barama təhvil verib. Cari ildə yem tam lazımı səviyyədə təmin olunacağı halda orta hesabla 600 kiloqram barama təhvil verəcəklərini düşünür.

Ardı 7-ci səh.

İtaliya Respublikasının Prezidenti zati-aliləri cənab Sercio Mattarellaya

Hörmətli cənab Prezident!
İtaliya Respublikasının milli bayramı - Respublika Günü münasibətilə Sizi və Sizin simanızda bütün xalqınızı şəxsən öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından səmimi-qəlbədən təbrik edirəm.

Azərbaycan-İtaliya münasibətlərinin hazırkı səviyyəsi məmnunluq doğurur. Ölkələrimiz arasında zəngin tarixə malik əlaqələr bu gün siyasi, iqtisadi, humanitar sahələrdə geniş və səmərəli əməkdaşlığımızla yeni mərhələyə qədəm qoymuşdur.

İtaliya Respublikası Prezidentinin Azərbaycanca ilk səfəri olaraq keçən il ölkəmizə səfərinizi, apardığınız danışıqları və müzakirələri ən xoş təəssürlərlə xatırlayıram. İnancım ki, dost və strateji tərəfdaş olan ölkələrimizin iktisadi və coğrafi cəhətdə qarşılıqlı fəaliyyəti bundan sonra da xalqlarımızın rifahına töhfələr verəcəkdir.

Bu əlamətdar gündə Siza möhkəm cansağlığı, işlərinizdə uğurlar, dost İtaliya xalqına daim əmin-amanlıq və firavanlıq arzulayıram.

Hörmətlə,

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 24 may 2019-cu il

Xüsusi qayğıya ehtiyacı olan uşaqlara və digər şəxslərə göstərilən sosial xidmətlərin genişləndirilməsi üçün əlavə tədbirlər haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq **qərara aılır**:

1. "Sosial xidmət haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq, xüsusi qayğıya ehtiyacı olan uşaqlara və digər şəxslərə göstərilən sosial xidmətlərin (günəzəri, sosial reabilitasiya, psixoloji, surdoloji və digər dəstək xidmətləri) genişləndirilməsi məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinə Azərbaycan Respublikasının 2019-cu il dövlət büdcəsində nəzərdə tutulmuş Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Ehtiyat Fondundan 5,0 (beş) milyon manat ayrılınsın.

2. Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi bu Sərəncamın 1-ci hissəsində göstərilən məbləğdə maliyyələşməni təmin etsin.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 1 iyun 2019-cu il

Etibarlı müttəfiqlikdən strateji tərəfdaşlığa doğru

Azərbaycan-Polşa münasibətləri yeni inkişaf mərhələsinə qədəm qoyur

Əvvəli 1-ci səh.

XIX əsrin ikinci yarısı və XX əsrin əvvəllərində Azərbaycanın dər çox tanınmış maarifçiləri, mədəniyyət və incəsənət xadimləri öz yaradıcılıqları ilə Polşada məşhur olublar. Polyak Ledinisi və Topçubaşov çar Dumasında Polşanın və Azərbaycanın muxtariyyəti uğrunda mübarizə aparən xüsusi fraksiya yaradıblar. 1918-ci ildə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin orduşunun aparıcı zabitarlarından biri milliyetçə polak general Sulkeviç olub.

Bu gün Polşa geostrateji mövqeyi, iqtisadiyyatı və zəngin mədəniyyəti baxımından Avropanın aparıcı ölkələrindən biridir. Öz növbəsində Cənubi Qafqazın söz sahibi olan Azərbaycanla bu Avropa ölkəsinin XX əsrdə keçdikləri yollar oxşardır. Hər iki ölkə xarici təsirlərə maruz qalıb və nəhayət, azadlığına nail olaraq demokratik və sivil inkişaf yoluna çıxıb. Əlaqələrin qədimliyi ilə yanaşı, hər iki dövlətin oxşar taleyi müasir dövrdə münasibətlərin inkişafında böyük rol oynayıb. Təsəffüf deyil ki, Polşa hələ 1991-ci ildə Azərbaycanın müstəqilliyini tanıyan ölkələrdən biridir. Hazırda Azərbaycanla Polşanın istə-

nilən məsələdə mövqeləri üst-üstə düşür və iki dövlət arasında qarşılıqlı maraqlara cavab verən siyasi münasibətlər mövcuddur. Prezident Andrey Duda Azərbaycan səfəri zamanı bu, bir daha təsdiqini tapdı.

İlham ƏLİYEV:
"Müxtəlif sahələrdə üzrə uğurlu əməkdaşlıq formatı yaradılıb"

Onu da qeyd etmək ki, Azərbaycan-Polşa münasibətləri həm də strateji mahiyyət daşıyır. Belə ki, hələ iki il əvvəl Prezident İlham Əliyevin Polşaya rəsmi səfəri zamanı "Azərbaycan Respublikası ilə Polşa Respublikası arasında Strateji Tərəfdaşlıq və İqtisadi Əməkdaşlığa dair Yol Xəritəsi haqqında Birgə Bəyannamə" imzalanmışdı. Bu bəyannamə əlaqələrin demək olar ki, bütün istiqamətlərini, həmçinin siyasi, iqtisadi, enerji, nəqliyyat məsələlərini ehtiva edir. Sənədə Ermənistanın Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münasibətləri haqqında da deyilir və göstərilir ki, bu münasibətlər ölkələrin suverenliyi, ərazi bütövlüyü, sərhədlərinin toxunulmazlığı və

BMT Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələri əsasında öz həllini tapmalıdır.

Mayın 31-də mətbuata bəyannatla çıxışında Prezident İlham Əliyev bu sənəddən söz açaraq iki dövlətin strateji tərəfdaş olduqlarını bəyan etdi. "Mən Sizin ölkənizə öz rəsmi səfərimi xatırlayıram. İki il bundan əvvəl biz Sizinlə Polşada görüşmüşdük və o görüş zamanı iktisadi əlaqələrimizin gələcək inkişafı haqqında fikir mübadiləsi aparmışdıq. Hesab edirəm ki, iki il ərzində biz böyük yol keçmişik və müxtəlif sahələrdə üzrə uğurlu əməkdaşlıq formatı yaradılıb. Xüsusilə Polşa və Azərbaycan arasında strateji tərəfdaşlıq haqqında Birgə Bəyannaməni qeyd etmək istəyirəm. Bu, çox önəmli sənəddir və bizim əlaqələrimizin mahiyyətini əks etdirir. Biz doğrudan da strateji tərəfdaşdır".

Polşanın Dağlıq Qarabağ münasibətlərinin həlli ilə bağlı tutduğu mövqeyi baxdığımız zaman Polşanın rəsmi varşava hər zaman Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü dəstəkləyib, münasibətlərinin sülh yolu ilə həllinə tərəf olduğunu bəyan edib. Bakıda da Andrey Duda ölkəmizin bu mövqeyini bir da-

ha bəyan edərək bildirdi ki, Azərbaycan bu münasibətlərin beynəlxalq hüququn normaları əsasında həllində hər zaman Polşanın dəstəyinə arxalana bilər.

Xatırladaq ki, Polşanın əvvəlki prezidentləri də daim Azərbaycanla münasibətlərin inkişafına böyük önəm veriblər. Aleksandr Kvasnevski, o cümlədən faciəvi surətdə həlak olan Lex Kaçinski ölkəmizə dost münasibət bəsləyiblər. Lex Kaçinski 5 dəfə Azərbaycanda səfərdə olmuşdu. Onların bu siyasətini hazırda Andrey Duda davam etdirir. Prezidentlərin qarşılıqlı səfərləri öten müddətdə dövlətlərarası dostluğu daha da gücləndirib. Məhz bu səfərlərin sayı iki ölkə arasında siyasi münasibətlərin yüksək səviyyədə olmasının bariz göstəricisidir.

Bir sözlə, Andrey Duda rəsmi səfəri də göstərdi ki, iki ölkə arasında münasibətlər yüksələn xətlə inkişaf edir. Azərbaycan-Polşa münasibətlərinin inkişafı bundan sonra daha da dərinləşəcək. Çünki bunun üçün prezidentlərin yüksək siyasi iradəsi və ölkələrin böyük potensialı var.

Rəşad CƏFƏRLİ,
"Azərbaycan"

Azərbaycan qazlaşdırmanın səviyyəsinə görə dünyanın lider ölkələrindəndir

Əvvəli 1-ci səh.

Qazlaşdırmanın səviyyəsi 95,7 faizə çatıb. Ölkə üzrə təbii qazla təmin olunan əhali abunəçilərinin sayı 2 milyon 183 minə keçib.

Ötən dövr ərzində ümumilikdə uzunluğu 51915 kilometrən artıq müxtəlif diametrlə daşıyıcı və məhəllə daxili qaz xətti çəkilib, 9742 kilometrə yaxın boru xətti isə əsaslı təmir edilib. Təkcə keçən il ümumi uzunluğu 3 min 193 kilometrə yaxın qaz kəmərləri quraşdırılıb, 526,6 kilometr uzunluğunda qaz kəmərləri əsaslı təmir olunub.

Ünvan müddət təbii qaz almayan yaşayış məntəqələrinin, həmçinin indiyədək qazlaşdırılmayan kənd və qəsəbələrini məvi yancaqla təmin edilməsi istiqamətində görülən məqsədyönlü tədbirlər davam edir. Ötən il Azərbaycanın

müxtəlif rayonlarında 150 yaşayış məntəqəsi qazla təmin olunub. Bunlar Ağstafa, Bərdə, Zərdab, Tovuz, Quba, Şamaxı, Göyçay, Gədəbəy, Goranboy, Oğuz, Lerik, Yardımlı və bir sıra digər rayonların kənd və qəsəbələridir. Bu yaşayış məntəqələri arasında elələri var ki, ilk dəfə qazdan istifadə etmək imkanı qazanıblar. Neftçala rayonunun Cəngən və Ərəbqardaşbəyli, Qax rayonunun Meşəbaş kəndləri də bu sıradadır. Keçən il, eləcə də Yevlax rayonunun Rüstəmli və Qaraməmmədli kəndlərinə təbii qaz verilib. Rüstəmli və Qaraməmmədli iri kəndlərdir, odur ki, burada ümumilikdə 537 fərdi ev qazlaşdırılıb. Bu sevinci Saatlı rayonunun Mərzili kəndinin sakinləri də yaşayıb. Belə ki, burada 223 fərdi ev qazlaşdırılıb.

Ağdam, Ağcabədi və Sabirabad rayonlarında məcburi köçkünlərin məs-

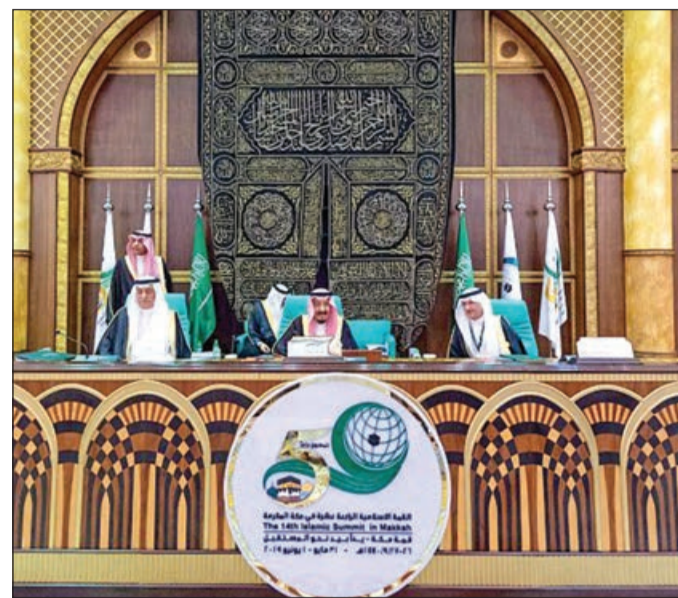
kunlaşdığı 4 qəsəbə də təbii qazla təmin edilib.

Nazirlər Kabinetinin sözügedən iclasında dövlət başçısı qazlaşdırma sahəsində əldə olunan mühüm nailiyyətləri qeyd etməklə yanaşı mövcud çatışmazlıqlara da toxunmuşdur. Şəhərlərin bəzi yerlərində qazın təzyiqinin aşağı olduğu göstərilmiş, bunun aradan qaldırılması üçün tapşırıqlar verilib, əhalinin keyfiyyətli qazla təmin olunması üçün işlər görüldüyü bildirilmişdir. İnsanlara problem yaradan bütün hallara son qoyulması tələb olunmuşdur. Bunlar əsasən sayğacqlarla və qazın keyfiyyəti ilə bağlı problemlərdir. Dövlət başçısı "Buna son qoyulmalıdır və burada maksimum şəffaflıq, ədalət olmalıdır" demişdir.

Flora SADIQLI,
"Azərbaycan"

Məkkədə İƏT-ə üzv ölkələrin dövlət və hökumət başçılarının XIV Zirvə toplantısı keçirilib

Azərbaycanın Baş Naziri Novruz Məmmədov toplantıda iştirak edib

Qeyd edək ki, budəfəki Zirvə toplantısı İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının yaranmasının 50-ci ildönümünə təsadüf edir. Tədbirdən əvvəl təşkilat üzv ölkələrin xarici işlər nazirləri səviyyəsində hazırlıq iclası keçirilib.

Xatırladaq ki, İƏT-in XIII Zirvə toplantısı 2016-cı il aprelin 14-15-də Türkiyənin İstanbul şəhərində keçirilib.

İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı 1969-cu ildə müsəlman ölkələrinin dövlət və hökumət başçıları Mərkəzi Azərbaycan paytaxtı Rabatda keçirilmiş konfransında təsis edilib və hazırda ona 57 dövlət üzvüdür. Azərbaycan Respublikası bu nüfuzlu təşkilatın fəal üzvüdür.

Amalı xoş, niyyəti aydın, hədəfi işıqlı olan inkişaf

Əvvəli 1-ci səh.

Azərbaycan Prezidentinin həyata keçirdiyi siyasətin möhtəşəm nəticələrini şərtləndirən bir çox səbəblər var. Qloballaşan dünyada geosiyasi sabitliyə, balanslaşdırılmış siyasətə əsaslanmadan beynəlxalq səviyyədə istənilən zəruri qarşılıqlı fəaliyyətə nail olmaq mümkün deyil.

Azərbaycan kifayət qədər mürəkkəb və strateji əhəmiyyətli regionda yerləşdiyinə görə xarici siyasət kursunu müəyyənləşdirərkən bir tərəfdən öz milli maraqlarını qorumaq, bölgənin aparıcı dövlət statusunu möhkəmlətmək, digər tərəfdən bölgədə maraqları olan bütün ölkələrlə bərabərliklə yanaşı əməkdaşlıq münasibətlərini saxlamaq və genişləndirmək amillərinə əsaslanır. Bu baxımdan ölkəmizin xarici siyasətinin əsasını balanslaşdırılmış siyasət, müstəqilliyimizin beynəlxalq dayanaqları daha da möhkəmləndirməyə istiqamətlənmiş qlobal layihələrin həyata keçirilməsi, dünyanın güclü dövlətləri və aparıcı beynəlxalq təşkilatları ilə əlaqələrin daha da genişləndirilməsi təşkil edir. Tam əminliklə deyə bilərik ki, Azərbaycan bütün ölkələrlə qarşılıqlı anlaşma, hörmət və heç bir dövlətin daxili işlərinə qarışmadan və bütün dünyada qəbul edilmiş demokratik prinsiplərə əsaslanan müstəqil siyasət həyata keçirir.

Ölkəmiz qlobal inkişafa təkən verən, dünyada sülh, sabitlik, qarşılıqlı etimad mühiti yaradan hər bir platformada təmsil olunmağa çalışır.

Sülh və sabitlik məkanı

Azərbaycan dövləti bir sıra beynəlxalq təşkilatların fəal üzvü və qurucusudur: dövlətimiz BMT, ATƏT, Avropa Şurasının üzvü, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı, İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı, MDB və digər beynəlxalq təşkilatların fəal iştirakçısıdır. Ölkəmiz, eyni zamanda, Qara Dəniz İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının qurucularından biridir. Azərbaycanın təşəbbüsü və evsahibliyi ilə ölkəmizdə sülh, inkişaf mühitinin qorunmasına, bəşəriyyət qarşısında duran global problemlərin həllinə yönəlməli beynəlxalq forumlar, genişmiqyaslı tədbirlər keçirilib. Dünyanın ayrı-ayrı ölkələrindəki qarşılıqlı maraqları, gərginlikləri, silahsızlanma təşəbbüslərinə görə Azərbaycan bütün beynəlxalq aləmdə sabitlik və inkişaf məkanı, mədəniyyətlərin dialoqu meydanı, tolerantlığı, multikulturalizmi kimi dəyərləri aktuallaşdıraraq ölkə kimi qəbul olunur. Düşünülür ki, Azərbaycanın xarici siyasətinin nəticəsidir ki, respublikamız dünyada müşahidə olunan global siyasi və iqtisadi böhran fonunda gündən-günə inkişaf etməklə yanaşı, həm də etibarli tərəfdaş və sülhsevər ölkə kimi tanınır.

Azərbaycan üzərində götürüldüyü beynəlxalq öhdəlikləri özünə yerinə yetirir. Qlobal və regional təhlükəsizliyə, sabitliyə töhfə vermək üçün dəyərlərini bölüşdürdüyü beynəlxalq təşkilatlarla inteqrasiyaya yönəlməli əməkdaşlığını inkişaf etdirir.

Azərbaycanın yaxından iştirakı ilə həyata keçirilən global enerji-kommunikasiya layihələrinin dünyanın iqtisadi-siyasi mənzərəsini dəyişir, regionun gələcək

inkişafına, təhlükəsizliyinə əsaslı zəmin yaradır. Zəngin neft-qaz ehtiyatlarına malik Azərbaycan alternativ neft imkanlarının axtarışında olan Avropanın və digər dünya dövlətlərinin hər zaman diqqətindədir. Məhz bu səbəbdən enerji layihələri ölkəmizin xarici siyasət strategiyasının irimüyyən olunmasında əsas amil kimi çıxış edir. 1994-cü ildə ulu öndər təşəbbüsü ilə imzalanmış "Əsrin müqaviməti"nin müddətini 2050-ci ilə qədər uzadılması, "Cənub qaz dəhlizi", TANAP, TAP və digər enerji layihələrinin həyata keçirilməsi Avropa və dünyanın enerji təhlükəsizliyi baxımından böyük əhəmiyyətə malikdir. Böyük güclər tərəfindən də etiraf olunur ki, Azərbaycanın iştirakı, yaxından dəstəyi olmadan regionda irimüyyən layihələr həyata keçirmək və bu layihələrlə uğur qazanmaq mümkün deyil. Ölkəmizin beynəlxalq nüfuzu gətirdicə güclərin, müstəqillik, əsaslandırılmış, gələcəyə hədəflənmiş mövqeyi qəbul olunur və sözləşdirilir.

Azərbaycanın bu nailiyyətlərinin mənbəyi xalqdan gəlir. Həyata keçirilən daxili və xarici siyasət insanlarımızın fəal dəstəyinə əsaslanır. Bu siyasət ona görə dəstəklənir ki, ölkəmizin istər daxili, istərsə də xarici siyasəti xalqın arzu və niyyətinə uyğundur, onların milli mənafeyinə xidmət edir. Azərbaycanın tutduğu yol, atdığı addımlar fundamental dəyər və məqsədlərə, cəmiyyətimizin, ümumilikdə dövlətimizin tərəqqisini təmin edən siyasi, iqtisadi, sosial və digər zərurətlərə uyğun gəlir.

Milli vəhdətin gücü

Azərbaycanın bu nailiyyətlərinin mənbəyi xalqdan gəlir. Həyata keçirilən daxili və xarici siyasət insanlarımızın fəal dəstəyinə əsaslanır. Bu siyasət ona görə dəstəklənir ki, ölkəmizin istər daxili, istərsə də xarici siyasəti xalqın arzu və niyyətinə uyğundur, onların milli mənafeyinə xidmət edir. Azərbaycanın tutduğu yol, atdığı addımlar fundamental dəyər və məqsədlərə, cəmiyyətimizin, ümumilikdə dövlətimizin tərəqqisini təmin edən siyasi, iqtisadi, sosial və digər zərurətlərə uyğun gəlir.

Azərbaycan Prezidenti müstəqilliyimizin, ölkəmizin ərazi bütövlüyünün qorunmasını, onun beynəlxalq səviyyədə tanınmış sərhədlərinin toxunulmazlığının təmin edilməsi istiqamətində fəal iş aparır. Dövlət başçısının xarici siyasət konsepsiyasında Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münasibətlərinin sülh yolu ilə və ədalətli şəkildə həlli mühüm yer tutur. Prezidentin münasibətləri həlli yönündə apardığı siyasəti mübarizəyə əsaslanan diplomatiya nəticəsində erməni saxtakarlığı dünya səviyyəsində ifşa edilir və nəticə etibarilə bir sıra dövlətlər və nüfuzlu beynəlxalq təşkilatlar Ermənistanı təcavüzkar və terrora rəvac verən bir dövlət kimi tanıyır. Azərbaycanın beynəlxalq nüfuzu gücləndikcə bu münasibətdə dövlətimizin ədalətli mövqeyini dəstəkləyən ölkələrin sayı artır. Respublikamızın informasiya müharibəsində üstünlüyü ələ alır. Eyni zamanda, ordu quruculuğu sahəsindəki uğurları Milli Məclis tərəfindən 2016-cı ilin Aprel döyüşlərində nümayiş etdirdiyi hərbi qüdrəti bizi bu münasibətlərin həllinə, ərazi bütövlüyümüzün bərpasına yaxınlaşdırır.

Milli mədəniyyətimizə hərtərəfli diqqət və qayğıni nəzərdə tutan müdrik yanaşma Azərbaycanın dövlət siyasətinin mühüm prioritetlərindəndir. Həyata keçirilən milli inkişaf strategiyasının uğurları sayəsində Azərbaycanın tarixinin ən qüdrətli çağlarına yetirmiş cənab İlham Əliyev milli mədəniyyətimizin inkişafını nəzərdə tutan ardıcıl addımlar atır, mühüm qərarlar imzalayır. Bu qərarlar nəticəsində

də son illər ərzində mədəniyyət sahəsində böyük investisiya proqramları həyata keçirilib. Paytaxtımızda və regionlarda bir sıra mədəniyyət mərkəzləri, teatr binaları, konsert, tamaşa salonları, rəsm qalereyaları tikilib istifadəyə verilib. Mövcud obyektlərin müasir standartlara uyğun təmiri, maddi-texniki bazasının gücləndirilməsi, muzey fondlarının kompleksləşdirilməsi və ekspozisiyaların zənginləşdirilməsi istiqamətində genişmiqyaslı işlər görülüb.

Azərbaycanın zəngin və tolerant irsinin, mədəniyyət abidələrinin araşdırılması, qorunması və təbliği üçün ölkədə sistemli fəaliyyət həyata keçirilib. Qlobal mədəniyyət tədbirləri ilə bəşəriyyət xalqımızın malik olduğu zəngin irsi yenidən kəşf edir, bu misilsiz sərvətə heyran qalır. Azərbaycan Prezidenti belə bir mədəniyyətin yaranıb formalaşmasında müstəsna xidmətləri olmuş şəxsiyyətlərimizə böyük dəyər verir. Bu dəyərlərdə onların irsini aktuallaşdırır. Cəmiyyətin üçün nümunə yaradır, diqqəti həmin şəxsiyyətlərimizin təlqin etdikləri ideyalara yönəldir.

Mədəniyyət tariximizin zirvəsində qərarlaşan İmadəddin Nəsiminin 650 illik yubileyi şərafətli 2019-cu ilin ölkəmizdə "Nəsimi ili" elan olunması, həmçinin bu il Cəlil Məmmədquluzadənin 150, Cəfər Cabbarlının 120, İsmayil Şinxlinin 100 illik yubileylərinin keçirilməsi haqqında Prezidentin sərəncamları bunun təzahürüdür.

Dünya azərbaycanlılarının bölüşdüüyü dəyərlərə əsaslanan milli özünəməxsusluğumuzun və həmrəyliyimizin möhkəmləndirilməsi heç zaman diqqətdən kənarlaşdırılmır. Xalqımızın mədəni tarixi irsinin və mənəvi dəyərlərinin qorunması, eləcə də ümumiyyətlə dəyərlərə zənginləşdirilməsi, vətənpərvərliyi və milli iftixar duyğularımızın, intellektual potensialımızın inkişafı, ölkəmizdə vətəndaş cəmiyyətinin formalaşdırılması istiqamətində ardıcıl addımlar atılır. İnsan hüquqları və azadlıqların təminatı. Demokratik və vətəndaş cəmiyyəti təsisatlarının inkişafı, qanunun aliliyi, əsaslıq təminatı yolu ilə dövlətin funksiyalarının yerinə yetirilməsinin gücləndirilməsi, əhəlinin təhlükəsizliyinin qorunması istiqamətində mühüm işlər görülür.

Ölkəmizdə bazar iqtisadiyyatının daha da inkişafı, biznes mühitinin yaxşılaşdırılması, onun hüquqi əsaslarının təkmilləşdirilməsi, iqtisadi sabitliyin təmin olunması məqsədilə daxili və xarici sərmayələr üçün əlverişli şərait yaradılır. Təbii sərvətlərdən tam səmərəli istifadə edilməsi, tədris, elmi və texnoloji potensialının artırılması yolu ilə Azərbaycan xalqının gələcək inkişafının, əhalinin layiqli həyat səviyyəsinin və fiziki sağlamlığının təmin edilməsi yönündə tədbirlər həyata keçirilir.

Görülən bütün bu işlərin məqsədi Azərbaycan vətəndaşlarının rifahına, insanlığa xidmətdir. Amalı xoş, niyyəti aydın, hədəfi işıqlı olan hər bir iş həmişə yüksək səviyyədə başa çatır. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin uğuru da elə budur!

İradə ƏLİYEVA,
"Azərbaycan"

Ümumi təhsil haqqında

Azərbaycan Respublikasının Qanunu

Bu Qanun Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 42-ci maddəsinə uyğun olaraq, Azərbaycan Respublikasında ümumi təhsilin təmin olunması sahəsində dövlət siyasətinin əsas prinsiplərini, ümumi təhsilin təşkilatı-hüquqi və iqtisadi əsaslarını müəyyən edir.

Azərbaycan Respublikasında ümumi təhsil "Təhsil haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa, insan hüquqları haqqında beynəlxalq konvensiyalara və Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı digər beynəlxalq müqavilələrə əsaslanır, təhsil sahəsində Azərbaycan xalqının dəyərlərinin və ümumbəşəri dəyərlərin prioritetliyi əsasında dünya təhsil sisteminə inteqrasiya olunaraq inkişaf edir.

1-ci fəsil ÜMUMİ MÜDDƏALAR

Maddə 1. Əsas anlayışlar

1.0. Bu Qanunda istifadə olunan əsas anlayışlar aşağıdakı mənaları ifadə edir:

1.0.1. **ümumi təhsil** - təhsillənlərə elm təhsilini əsaslandırmaq, zəruri bilik, bacarıq və vərdişlərinin aşılanmasını, onların həyata və əmək fəaliyyətinə hazırlanmasını təmin edən təhsil pilləsi;

1.0.2. **ümumi təhsil müəssisəsi** - ümumi təhsil pilləsinin hər üç səviyyəsinin və ya hər hansı səviyyəsinin (səviyyələrinin) təşkil olunduğu təhsil müəssisəsi;

1.0.3. **ümumi orta təhsil** - ümumi təhsilin icbari hesab olunan və məznlərinə dövlət təhsil sənədinin verilməsi ilə başa çatan səviyyəsi;

1.0.4. **ümumtəhsil internat məktəbi** - əqli və fiziki cəhətdən normal inkişaf etmiş və ya sağlamlik imkanları məhdud olan, yaxud valideyn himayəsindən məhrum uşaqlar üçün sutkalı fəaliyyət göstərən şərti ilə ayrı-ayrılıqda yaradılan təhsil müəssisəsi;

1.0.5. **ümumi təhsil pilləsinin səviyyələri** - ümumi təhsil pilləsinin təşkil edən və varislik əsasında hər biri üzrə müvafiq tədris proqramlarının həyata keçirildiyi ibtidai, ümumi orta və tam orta təhsil səviyyələri;

1.0.6. **ümumi təhsil müəssisəsinin akkreditasiyası** - təhsil müəssisəsinin fəaliyyətinin dövlət təhsil standartlarına uyğunluğunun və onun statusunu müəyyənləşdirilməsi prosesi;

1.0.7. **ümumi təhsil müəssisələrində psixoloji xidmət** - valideynlər, rəhbər və pedaqoji işçilərə əməkdaşlıq yolu ilə şagirdlərin meyl və maraqlarının, təhsil, sosial-mənevi problemlərinin öyrənilməsinə və onlara zəruri hallarda pedaqoji-psixoloji dəstək göstərilməsini təmin edən xidmət növü;

1.0.8. **ümumi təhsilin dövlət standartı** - ümumi təhsilin məzmununa, idarə olunmasına, infrastrukturuna, maddi-texniki və tədris bazasına, təhsilverənlərin keyfiyyət göstəricilərinə, təhsillənlərin bilik, bacarıq və vərdişlərinə verilən minimum tələb və normaları əhatə edən ümumi normalar məcmusu;

1.0.9. **ümumi təhsil proqramı (kurikulum)** - fənlər üzrə kurikulumları, dərşənkənar məşğələləri (fakültativ kursları), məktəbdənkənar təhsil proqramlarını, tədris planlarını özündə əks etdirən dövlət sənədi;

1.0.10. **akkreditasiya şəhadətnaməsi** - müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən verilən və ümumi təhsil müəssisəsinin fəaliyyətini davam etdirilməsinə hüquqi əsas yaradan sənəd;

1.0.11. **azkmplektli məktəb** - paralel siniflər və şagirdlərinin ümumi sayı 100 nəfərdən az olan məktəb;

1.0.12. **beynəlxalq akkreditasiya** - ümumi təhsil müəssisəsinin fəaliyyətinin beynəlxalq standartlara uyğunluğunun beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən könlülü əsasında qiymətləndirilməsi;

1.0.13. **beynəlxalq səviyyədə akkreditasiya olan təhsil proqramı** - beynəlxalq təşkilat və ya xarici dövlət tərəfindən müəyyən edilmiş standartlara uyğun təbiiq edilən və məznlərinə iki və daha çox xarici ölkələrin ali təhsil müəssisələrində təhsil almaq hüququ verən təhsil proqramı;

1.0.14. **defektoloji** - əqli və ya fiziki məhdudiyetləri olan uşaqların təhsili və korreksiyası ilə məşğul olan ali təhsilli mütəxəssis;

1.0.15. **dərşənkənar məşğələ (fakültativ kurs)** - şagirdlərin meyl, maraq və qabiliyyətinə uyğun olaraq, biliklərinin genişlənməsinə, yaradıcılıq qabiliyyətinin inkişafına və peşəyönümünə yönəlmş məşğələ forması;

1.0.16. **fənn kurikulumu** - fənnin məqsəd və vəzifələrini, fənnin tədrisinə verilən tələbləri, ümumi təhsilin səviyyələri və hər bir sinif üzrə təlim nəticələrini, təlim strategiyalarını, fəndaxili və fənlərəsas inteqrasiyası, qiymətləndirmə vasitələri və meyarlarını, təlim materiallarının planlaşdırılması üzrə metodik tövsiyələri özündə ehtiva edən sənəd;

1.0.17. **gözüüzdə qrup** - dərşəndən sonra ki və ya dərşəndən əvvəlki vaxtlarda fəaliyyət göstərən və ibtidai sinif şagirdlərinin inkişafına yönəlmş təşkilatı forma;

1.0.18. **himayəçilər şurası** - ümumi təhsil müəssisəsinin fəaliyyətində, mövcud problemlərin həllində yaxından iştirak edən, təhsil müəssisəsinə ayrı-ayrı fiziki və hüquqi şəxslər tərəfindən göstərilən yardımların toplanması, qeydiyyata alınması və istifadə olunmasına ictimai nəzarəti həyata keçirən, könlüllülərdən ibarət özünüidarəetmə orqanı;

1.0.19. **ibtidai təhsil** - ümumi təhsilin birinci səviyyəsi;

1.0.20. **icbari dispanserizasiya** - uşaqların sağlamlığının qorunması, normal fiziki inkişafının təmin edilməsi və xəstəliyin ilkin mərhələdə aşkar edilməsi məqsədilə kompleks profilaktika, diaqnostika və müalicə-sağlamladıcı tədbirlərdən ibarət olan aktiv dinamik müşahidə sistemi;

1.0.21. **inklüziv təhsil** - sağlamlik imkanları məhdud olan uşaqların ümumi təhsil müəssisəsində xüsusi şərait yaradılması və xüsusi təlim vasitələri sağlaml şagirdlərlə eyni sinifdə təhsilə cəlb edilməsi;

1.0.22. **innovasiya (ümumi təhsildə)** - təhsilin məzmunu, qiymətləndirilməsi və idarə olunması, təlim strategiyaları və metodikalarının keyfiyyətə yaxşılaşdırılması sahəsində təbiiq edilən yeniliklər;

1.0.23. **inteqrasiya (ümumi təhsildə)** - təlim prosesini təşkil edən mərhələlər və müxtəlif fənlər üzrə məzmun standartları arasında üzvi əlaqələrin qurulmasını ehtiva edən didaktik prinsip;

1.0.24. **inteqrasiya təlimi internat tipli təhsil müəssisəsi** - sağlamlik imkanları məhdud şəxs-

lərlə sağlaml şəxslərin birgə təhsil alması üçün xüsusi şərait yaradılmış ümumi təyinatlı təhsil müəssisəsi;

1.0.25. **qabaqcıl (yaradıcı) pedaqoji təcürbə** - müəllim tərəfindən pedaqoji prosədə orijinal metodlar, vasitələr, üsullar təbiiq edilməklə, pedaqoji ustalıq və novatorluq nümayiş etdirilməklə innovativ fəaliyyət nəticəsində səmərəli nəticələr əldə edilməsi;

1.0.26. **loqoped** - uşaqların nitq qüsurlarının korreksiyasını həyata keçirən ali təhsilli mütəxəssis;

1.0.27. **məktəbhəzirlıq təhsili** - 5 yaşlı uşaqların məktəb təliminə psixoloji hazırlığının təmin edilməsi məqsədilə təşkil edilən ümumi təhsilin ilk mərhələsi;

1.0.28. **metodik şura** - ümumi təhsil müəssisəsində metodik xidmətin təşkil və həyata keçirilməsini təmin edən qurum;

1.0.29. **metodist** - ümumi təhsil müəssisələrində müvafiq fənnin tədrisinə metodik rəhbərliyi həyata keçirən, müasir təlim metodları və texnologiyalarının tətbiqi üzrə müəllimlərə bələdçilik xidməti göstərən ali pedaqoji təhsilli mütəxəssis;

1.0.30. **müəllim köməkçisi** - inklüziv təhsilin həyata keçirildiyi ümumi təhsil müəssisələrində pedaqoji prosesin təşkilində müəllimə kömək edən ixtisaslı mütəxəssis;

1.0.31. **pedaqoji fəaliyyət** - təhsillənlərin bilik və bacarıqlara yiyələnməsinə, Azərbaycan xalqının dəyərləri və ümumbəşəri dəyərlər ruhunda tərbiyəsinə, şəxsiyyət kimi formalaşmasına yönəlmş fəaliyyət;

1.0.32. **pedaqoji şura** - ümumi təhsil müəssisəsinin kollegial ali idarəetmə orqanı;

1.0.33. **sağlamlıq imkanları məhdud olan şəxs** - xüsusi şərait yaradılmadan təhsil almasında çətinliklər yaranan sabit fiziki, psixi, əqli və ya hissiyyət pozuntuları olan şəxs;

1.0.34. **sertifikataşdırılma** - dövlət ümumi təhsil müəssisələrində (ümumi təhsil üzrə təhsilverənlərə münasibətdə digər dövlət təhsil müəssisələrində) pedaqoji və idarəetmə fəaliyyəti ilə məşğul olan, ali və orta ixtisas təhsilində məlik təhsilverənlərin peşəkarlıq səviyyəsinin və peşə yaradılığının yoxlanılması proseduru;

1.0.35. **sinifdənxaric və məktəbdənkənar tədbir** - ümumi təhsil müəssisəsində və ya ümumi təhsil müəssisəsindən kənar yerlərdə şagirdlərin əlavə bilik və bacarıqlar əldə etməsinə, dünyagörüşünün və məlumatlılıq səviyyəsinin genişlənməsinə, habelə asudə vaxtının səmərəli təşkilinə yönəlmş tədbirlər;

1.0.36. **stasionar təhsil** - uzunmüddətli müalicədə olan şəxslər üçün müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən müəyyən edilmiş qaydada ümumi təhsilin müalicə müəssisələrində müvafiq təhsil proqramlarına uyğun təşkil;

1.0.37. **tam orta təhsil** - ümumi təhsilin ayrı-ayrı təmayüllər üzrə və ya təmayüllər olmadan təşkil edilən və məznlərinə dövlət təhsil sənədinin verilməsi ilə başa çatan üçüncü səviyyəsi;

1.0.38. **tədris proqramı** - hər bir fənnin kurikulumunda təsbit olunmuş məzmun standartlarının reallaşdırılmasına xidmət edən tədris vahidlərinin ümumi məcmusu;

1.0.39. **təhsil xidmətləri** - "Təhsil haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa əli müəyyən edilmiş xidmətlər, o cümlədən ümumi təhsil müəssisəsinin nizamnaməsi ilə müəyyən edilmiş vəzifələrinə uyğun olaraq həyata keçirildiyi xidmətlər;

1.0.40. **təlim metodu** - müəllim və şagird arasında proqramda nəzərdə tutulmuş bilik, bacarıq və vərdişlərin ötürülməsi və mənimsənilməsinə, təlimin öyrədici, inkişafetdirici və tərbiyəedici məqsədlərinə nail olunmasına xidmət edən qarşılıqlı proses;

1.0.41. **təlim strategiyası** - psixoloji və didaktik prinsiplər əsasında müəyyən edilmiş təhsil prosesində təbiiq olunan forma, metod, üsul və vasitələrin məcmusu;

1.0.42. **təmayülləşmə** - tam orta təhsil səviyyəsində təlimin şagirdlərin meyl, maraq və qabiliyyətlərinə uyğun istiqamətlər üzrə müvafiq fənlərə üstünlük verilməklə xüsusi tədris planı və proqramları əsasında təşkil;

1.0.43. **xüsusi təhsil müəssisəsi** - sağlamlik imkanları məhdud olan şəxslərin təhsil alması üçün xüsusi dövlət təhsil standartları və proqramları əsasında təhsil prosesini həyata keçirən təhsil müəssisəsi.

Maddə 2. Ümumi təhsil haqqında

Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi

2.1. Ümumi təhsil haqqında Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasından, "Təhsil haqqında", "Publik hüquqi şəxslər haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunlarından, bu Qanundan, ümumi təhsil sahəsində münasibətləri nəzərdə tutan digər normativ hüquqi aktlardan və Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrdən ibarətdir.

2.2. Ümumi təhsil haqqında Azərbaycan Respublikası qanunvericiliyinin əsas məqsədi vətəndaşların ümumi təhsil sahəsində Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası ilə nəzərdə tutulmuş təhsil hüququnu təmin etməkdən, ümumi təhsil prosesi iştirakçılarının hüquqlarını və vəzifələrini müəyyən etməkdən, onlar arasında münasibətləri tənzimləməkdən və ümumi təhsilin təşkilatı-hüquqi bazasını yaratmaqdan ibarətdir.

2.3. Bu Qanun Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən dini təhsil müəssisələrinə, xarici dövlətlərin diplomatik nümayəndəlikləri yanındakı təhsil müəssisələrinə şamil edilmir.

Maddə 3. Ümumi təhsil sahəsində dövlət siyasətinin əsas prinsipləri və istiqamətləri

3.1. Ümumi təhsil sahəsində dövlət siyasətinin əsas prinsipləri aşağıdakılardır:

3.1.1. humanistiklik - Azərbaycan xalqının dəyərlərinin və ümumbəşəri dəyərlərin, şəxsiyyətinin azad inkişafının, insan hüquqları və azadlıqlarının, sağlamlığın və təhlükəsizliyin, ətraf mühitə və insanlara qayğı və hörmətin, tolerantlıq və dözümlülüyn prioritet kimi qəbul olunması;

3.1.2. bərabərlik - ümumi təhsilin əqlantılıq, bütün şagirdlər üçün bərabər təhsil şəraitinin yaradılması və onların təhsil hüququnun təmin edilməsi;

3.1.3. inteqrasiya - ümumi təhsil sisteminin müxtəlif beynəlxalq təhsil təcürbələrində uyğunlaşdırmaqla inkişaf etdirilməsi;

3.1.4. keyfiyyətliklik - ümumi təhsilin mövcud standartlara, normalara, sosial-iqtisadi tələblərə, şəxsiyyətin, cəmiyyətin və dövlətin maraqlarına uyğunluq;

3.1.5. varislik - ümumi təhsil sahəsində əldə olunmuş bilik və təcürbənin ardıcıl olaraq növbəti nəsle ötürülməsi;

3.1.6. çeviklik - ümumi təhsil sisteminin sosial-iqtisadi həyatda baş verən dəyişikliklərə adekvat uyğunlaşması, yeniliklərin qiymətləndirilib vaxtında təbiiq edilməsi;

3.1.7. fasiləsizlik, vəhdətlik - mövcud təhsil standartları, tədris proqramları və planları əsasında təhsilin bir neçə səviyyədə əldə edilməsi imkanını, təhsilin ayrı-ayrı pillələri arasında qarşılıqlı əlaqənin təmin olunması;

3.1.8. demokratiklik - təhsillənlərin azad düşüncə ruhunda tərbiyə edilməsi, təhsilin dövlət-ictimai əsaslarla təşkil və idarə edilməsinin genişləndirilməsi, təhsil müəssisələrinin muxtariyyətini artırılması.

3.2. Ümumi təhsil sahəsində dövlət siyasətinin əsas istiqamətləri aşağıdakılardır:

3.2.1. ümumi təhsilin məzmununun fərdin, cəmiyyətin və dövlətin tələblərinə, elmi-texniki tərəqqinin inkişafına çevik uyğunlaşdırılması;

3.2.2. ümumi təhsilin inkişafı üçün stimullaşdırıcı tədbirlərin təbiiq;

3.2.3. sağlamlik imkanları məhdud olan şəxslərin inklüziv təhsilin təşkil;

3.2.4. ümumi təhsilin müasir infrastrukturunun yaradılması və davamlı inkişafının təmin edilməsi;

3.2.5. ümumi təhsilin inkişafı üzrə dövlət proqramlarının təsdiqi və həyata keçirilməsi;

3.2.6. ümumi təhsil sisteminin dayanıqlı maliyyələşdirilməsinin təmin edilməsi;

3.2.7. təhsilverənlərin peşəkarlıq səviyyəsinin davamlı olaraq yüksəldilməsi.

Maddə 4. Ümumi təhsil sahəsində dövlətin vəzifələri

4.0. Ümumi təhsil sahəsində dövlətin vəzifələri aşağıdakılardır:

4.0.1. ümumi təhsil sahəsində dövlət siyasətinin formalaşdırmaqla və həyata keçirməklə;

4.0.2. ümumi təhsil sisteminin inkişaf prioritetlərini müəyyənləşdirməklə;

4.0.3. ümumi təhsil sisteminin inkişafı məqsədilə dövlət proqramlarını təsdiq etmək və onların icrasına nəzarəti həyata keçirməklə;

4.0.4. ümumi təhsilə dair normativ hüquqi aktlar qəbul etmək;

4.0.5. ümumi təhsilin dövlət standartlarını təsdiq etmək və icrasına nəzarəti həyata keçirməklə;

4.0.6. sağlamlik imkanları məhdud olan şəxslərin təhsili üçün xüsusi təhsilin dövlət standartlarını təsdiq etmək;

4.0.7. ümumi təhsil müəssisələrinə uşaqların qəbulu, şagirdlərin sinifdən-sinifə keçirilməsi və yerdəyişməsi qaydasını təsdiq etmək;

4.0.8. ümumi təhsilin inkişafına ayrılan dövlət büdcəsi vəsaitinin həcmi, maliyyə mexanizmlərini və normativlərini müəyyənləşdirməklə və icrasına nəzarət etməklə;

4.0.9. dövlət ümumi təhsil müəssisələrinin rəhbərlik vəzifəyə təyin etmək və vəzifədən azad etmək;

4.0.10. dövlət və bələdiyyə tərəfindən yaradılan ümumi təhsil müəssisələrinin nümunəvi nizamnaməsini təsdiq etmək, bələdiyyə və özəl ümumi təhsil müəssisələrinin nizamnamələrinə rəy verməklə;

4.0.11. tədris ilinin müddətini müəyyən etməklə;

4.0.12. ümumi təhsil müəssisələri üçün dərsləklər, dərşə vəsaitlərini və digər tədris-metodik vasitələrin müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) müəyyən etdiyi qaydada hazırlanmasını təmin etmək;

4.0.13. ümumi təhsil müəssisələrinin tədris, metodik, informasiya-kommunikasiya texnologiyaları, rəqəmsal tədris resursları və digər texniki vasitələrlə təminatını həyata keçirməklə;

4.0.14. özəl və bələdiyyə ümumi təhsil müəssisələrinin fəaliyyətini təşviq etmək və dəstəkləməklə, onlara metodik kömək göstərməklə;

4.0.15. ümumi təhsil müəssisələrinin infrastrukturuna, tikintisinə, maddi-texniki təchizatına dair vəh normaları, ümumi sanitariya-giygiyə və təhlükəsizlik tələblərini, şagird yerləri ilə təminat normativlərini təsdiq etmək;

4.0.16. dövlət ümumi təhsil müəssisələrinin nümunəvi ştatlarını və xərc normalarını müəyyən etməklə;

4.0.17. ümumi təhsil sisteminde çevik idarəetmə və qərar qəbul etməni təmin edən Təhsil Mərkəzləşdirilmiş İnformasiya Sistemini (TMIS) yaratmaqla və onun digər təhsil pillələri üzrə elektron məlumat bazalarına inteqrasiyasını təmin etməklə;

4.0.18. təlim-tərbiyə prosesində müasir təhsil texnologiyalarının və innovasiyaların tətbiqinə, təhsilverənlərin peşəkar inkişafına şərait yaratmaqla;

4.0.19. ümumi təhsilin keyfiyyətinə dövlət nəzarətini həyata keçirməklə;

4.0.20. ümumi təhsil müəssisəsinin fəaliyyətinə lisenziya vermək və ya onu ləğv etməklə;

4.0.21. ümumi təhsil müəssisəsinin akkreditasiyası və təhsilverənlərinin sertifikatlaşdırılması qaydasını müəyyən etmək, akkreditasiyasını və sertifikatlaşdırılmasını həyata keçirməklə;

4.0.22. ümumi təhsil müəssisəsində ödənişsiz tibbi xidmətin təşkil qaydasını müəyyənləşdirməklə və dövlət ümumi təhsil müəssisəsində tibbi xidməti təmin etməklə;

4.0.23. ümumi təhsil sahəsinə yerli və xarici investisiyaların cəlb edilməsi məqsədi ilə investisiya mühitinin yaradılmasını təmin etməklə;

4.0.24. Azərbaycan Respublikasının vətəndaşı olan, həmçinin Azərbaycan Respublikasının ərazisində qanuni əsaslarla yaşayan cənəblərin və vətəndaşlığı olmayan şəxslərin ümumi təhsil müəssisələrində bərabər şərtlərlə təhsil almaq hüququnu təmin etməklə;

4.0.25. dövlət ümumi təhsil müəssisələrində təhsillənlər üçün geyim formalarının təsvirlərini təsdiq etməklə;

4.0.26. ümumi təhsil pilləsində təhsillənlərin attestasiyası, yekun attestasiyası qaydalarını müəyyən etmək və yekun attestasiyasını həyata keçirməklə;

4.0.27. ümumi təhsil müəssisələrində pedaqoji işçilərinin dərşə yükü normalarını müəyyən etməklə;

4.0.28. dövlət ümumi təhsil müəssisələrinin müəllimlərinin bilik və bacarıqlarının diaqnostik qiymətləndirilməsini həyata keçirməklə;

4.0.29. dövlət ümumi təhsil müəssisələrinin pedaqoji kadrlara tələbatını müəyyən etmək, pedaqoji kadrların işə qəbulu qaydalarını təsdiq etmək və kadr təminatını həyata keçirməklə;

4.0.30. məktəb yaşlı uşaqların icbari ümumi orta təhsilə cəlbini təmin etmək, icbari ümumi orta təhsilin həyata keçirilməsini nəzarət etməklə;

4.0.31. ümumi təhsil haqqında dövlət sənədlərinin nümunələrini və onların verilməsi qaydasını təsdiq etmək;

4.0.32. ümumi təhsil müəssisələrində təhsil alanların peşəyönümünü işini təşkil etmək.

Maddə 5. Ümumi təhsil hüququna dövlət təminatı

5.1. Dövlət hər bir vətəndaşın ümumi təhsil alması üçün müvafiq şərait yaradılmasına təminat verir və ümumi təhsilin hər hansı səviyyəsindən və formasından məhrum edilməsinə yol vermir.

5.2. Dövlət cinsindən, irqindən, dilindən, dinindən, siyasi əqidəsindən, etnik mənsubiyətindən, sosial vəziyyətindən, mənşəyindən, sağlamlik imkanlarından asılı olmayaraq, hər bir vətəndaşa ümumi təhsil almaq imkanı yaradılmasına və ayrışdırılmasına qədər təminat verir.

5.3. Dövlət mülkiyyət formasından asılı olmayaraq, bütün ümumi təhsil müəssisələrinə qəbul olunmada, biliyin qiymətləndirilməsində, təhsilin növbəti pillədə davam etdirilməsində və digər məsələlərdə cinsindən asılı olmayaraq hər bir vətəndaşa bərabər imkanlar yaradılmasını təmin edir.

5.4. Dövlət hər bir vətəndaşın icbari ümumi orta təhsil almaq hüququnu təmin edir. Dövlət təhsil müəssisələrində hər bir təhsillənlərin pulsuz ümumi təhsil almaq hüququ vardır.

5.5. Dövlət ümumi təhsil sahəsində istedadlı uşaqlar və gənclərin vaxtında aşkar olunması, inkişafı və dəstəklənməsinə, maddi vəziyyətindən asılı olmayaraq, istedadlı şəxslərin təhsilini davam etdirməsinə təminat verir.

Maddə 6. Tədris dili

6.1. Ümumi təhsil müəssisələrində tədris dili dövlət dili - Azərbaycan dilidir.

6.2. Vətəndaşların və təhsil müəssisəsi təsisçilərinin istəyi nəzərə alınaraq, Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrə və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanla (qurumla) razılaşdırmağa uyğun olaraq, ümumi təhsil müəssisələrində tədris müvafiq dövlət təhsil standartları və ya beynəlxalq səviyyədə akkreditasiya olunan təhsil proqramları əsasında digər dillərdə də aparıla bilər.

Ümumi təhsil haqqında

Azərbaycan Respublikasının Qanunu

Əvvəli 3-cü səh.

12.14.5. gimnaziya;
12.14.6. ümumtəhsil internat məktəbi;
12.14.7. integrasiya təlimli internat tipli təhsil müəssisəsi;
12.14.8. integrasiya təlimli ümumi təhsil müəssisəsi;
12.14.9. xüsusi məktəb;
12.14.10. xüsusi internat məktəbi;
12.14.11. integrasiya təlimli internat tipli gimnaziya;
12.14.12. valideyn himayəsindən məhrum uşaqlar üçün ümumtəhsil internat məktəbi;
12.14.13. digər məktəblər.
12.15. Ümumi təhsil müəssisələrinin növlər üzrə meyarlarını müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) müəyyən edir.
12.16. Təhsilalanların, pedaqoji Şura müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) müəyyən etdiyi orqan (qurum) müəyyən etdiyi qaydada mühafizə xidməti təşkil edilir.

Maddə 13. Ümumi təhsilin təşkil

13.1. Ümumi təhsil müəssisəsində təhsil prosesi öyrədici, tərbiyəedici və inkişafetdirici xarakter daşıyır.

13.2. Ümumi təhsil fərdin, cəmiyyətin, dövlətin maraqlarına uyğun olaraq, təhsilalanların fənlər vasitəsilə müvafiq elm sahələri üzrə zəruri bilik və bacarıqlara yiyələnməsini, Azərbaycan xalqının dəyərləri və ümumbəşəri dəyərlər əsasında tərbiyə olunmasını, sağlam həyat tərzini, ailə, cəmiyyət, dövlət və ətraf mühit qarşısında hüquq və vəzifələrini dərk etməsini, müstəqil surətdə əlavə biliklər və şəxsiyyəti formalaşdırmağa imkanlar yaratmağa əlverişli şərait yaratmağa, intellektual və fiziki inkişafını, cəmiyyətdə inteqrasiyasını və sosiallaşmasını, rəqabətqabiliyyətli olmasını, peşə seçimini, əmək fəaliyyətinə hazırlığını və növbəti pillədə təhsil almaq imkanını təmin edir.

13.3. Ümumi təhsil pilləsi məktəbhazırılıq mərhələsinə, ibtidai, ümumi orta və tam orta təhsil səviyyələrini əhatə edir.

13.4. Azərbaycan Respublikasında məktəbhazırılıq mərhələsi 5 yaşdan, ibtidai təhsil 6 yaşdan başlanır. Valideynlərin və ya digər qanuni nümayəndələrin müəyyən etdiyi orqan (qurum) müəyyən etdiyi qaydada 6 yaşa tamam olan uşaqlar da ümumi təhsil müəssisəsinə qəbul edilir.

13.5. Məktəbhazırılıq qruplarına uşaqların qəbulu müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) müəyyən etdiyi qaydada həyata keçirilir.

13.6. Ümumtəhsil məktəbi ibtidai, ümumi orta, tam orta məktəb formasında ayrı-ayrılıqda da təşkil oluna bilər.

13.7. Ucaq kənd yerlərində şagirdlərin sayından asılı olaraq, ibtidai və ümumi orta ümumtəhsil məktəblərinin azkomplektli formada fəaliyyətinə yol verilir. Şagirdlərin sayı az olan ibtidai siniflərdən komplekt siniflər təşkil olunur.

13.8. Ümumi təhsil müəssisəsində ibtidai sinif şagirdlərinin program materiallarını səmərəli mənimsəmələrini, təlim nailiyyətlərini yaxşılaşdırılmasına, dünyagörüşünün formalaşdırılmasına, idraki və kommunikativ bacarıqlarının inkişafına dəstək məqsədilə gününüzadlımı qruplar yaradılır.

13.9. Ümumi təhsilin səviyyələrində müddəti, bir səviyyədən digər səviyyəsinə keçid qaydası müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən müəyyən edilir.

13.10. Tədris ilinin müddətini müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) müəyyən edir.

13.11. Ümumi təhsil ümumi təhsil müəssisələrində, peşə və orta ixtisas təhsil müəssisələrində, habelə ali təhsil müəssisələrinin tabeliyində yaradılan məktəblərdə həyata keçirilir.

13.12. Ümumi təhsil sistemində təhsilalanların idman və yaradıcılıq qabiliyyətlərini inkişaf etdirmək məqsədi ilə məktəbdənkənar təhsil proqramları təbiiq olunur. Məktəbdənkənar təhsil məktəbdənkənar (yaradıcılıq və inkişaf mərkəzləri, ekologiya və turizm mərkəzləri, uşaq-gənclər idman sahələri məktəbləri, uşaq-gənclər idman məktəbləri, uşaq-gənclər sahələri məktəbləri və s.) və ümumi təhsil müəssisələrində həyata keçirilir.

13.13. Ümumi təhsil ibtidai təhsil, ümumi orta təhsil, tam orta təhsil proqramları (kurikulumlar) əsasında həyata keçirilir.

13.14. İbtidai təhsilin məqsədi təhsilalanlara oxu, yazı və hesablama bacarıqları, vətənpərvərlik və Azərbaycan xalqının dəyərlərinə, dövlət rəmzlərinə hörmət hissi aşılamaq, onlarda insan, cəmiyyət və təbiət haqqında ilkin biliklər, şəxsiyyətin formalaşmasına yönəlməli həyatı bacarıqlar, sadə əmək vərdisləri, məntiqi təfəkkür elementləri, bədi-estetik keyfiyyətlər və digər xüsusiyyətlər formalaşdırmaqdan ibarətdir.

13.15. Ümumi orta təhsilin məqsədi təhsilalanlarda nitq, yazı və ünsiyyət mədəniyyətini, sağlam həyat tərzinin formalaşdırılmasını, onların dövlətə və dövlətçiliyə, Azərbaycan xalqının dəyərlərinə və ümumbəşəri dəyərlərə sədaqət ruhunda tərbiyə olunmasını, insan hüquq və azadlıqlarına hörmətlə yanaşmasını, idrak fəallığının və məntiqi təfəkkürünün inkişafını, müvafiq təhsil proqramı üzrə əldə etdiyi bilikləri təbiiq etmək, müasir informasiya-kommunikasiya texnologiyalarından istifadə etmək, cəmiyyətdə baş verən hadisələri dəyərləndirmək, öz gələcək həyat yolunu və fəaliyyət istiqamətlərini müəyyənləşdirmək, müstəqil dövrənmə və qərar qəbul etmə bacarığını, peşə seçiminə və əmək fəaliyyətinə hazırlığını təmin etməkdən ibarətdir.

13.16. Tam orta təhsil səviyyəsində təhsilalanların istedad və qabiliyyətinin reallaşdırılması, müstəqil həyata hazırlanması, onlarda fəal vətəndaş mövqeyinin və rəqabətqabiliyyətliyin, ümumbəşəri dəyərlərə tolerant münasibət formalaşdırılması, müasir informasiya mənbələrinin sərbəst və səmərəli istifadə etməsi, iqtisadi dünyagörüşə yiyələnməsi, xarici dillərdən birində, yaxud bir neçəsində ünsiyyət saxlaması və s. təmin olunur.

13.17. Mülkiyyət növündən və tabeliyindən asılı olmayaraq, bütün ümumi təhsil müəssisələrində təlim-tərbiyə prosesi dövlət təhsil standartlarına uyğun hazırlanmış və ya beynəlxalq səviyyədə akkreditasiya olunan müvafiq təhsil proqramları (kurikulumlar) əsasında həyata keçirilir.

13.18. Ümumi təhsilin tam orta təhsil səviyyəsində təhsil təmayüllər üzrə (humanitar, texniki, təbiət və s.) təşkil edilir. Təmayül sinifləri şagirdlərin sayı ən azı 15 nəfər olmaqla kompleksləşdirilir. Tədris ili ərzində təmayül siniflərində şagird sayının azalması həmin siniflərin fəaliyyətinin davam etdirilməsinə məhdudiyət yaratmır.

13.19. Ümumi təhsili xüsusi nailiyyətlərə başa vuran məzunlar müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) müəyyən etdiyi qaydada qızıl və ya gümüş nişanla təltif olunurlar.

13.20. Azərbaycan Respublikasında ümumi orta təhsil icbaridir.

13.21. Xüsusi proqram əsasında təhsil verən təhsil müəssisələri istisna olmaqla, ümumi təhsil müəssisələrinin yerləşdiyi ərazidə yaşayan təhsilalanlar həmin təhsil müəssisəsinə ilk növbədə qəbul olunurlar.

13.22. Ümumi təhsil müəssisələrinə uşaqların qəbulu, şagirdlərin sinifdən-sinəf keçirilməsi və yeridilməsi qaydası müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən müəyyən edilir.

13.23. Dövlət təhsil müəssisələrində ümumi təhsil pilləsinin dövlət standartlarını əhatə edən tam orta təhsil pulsuzdur. Dövlət təhsil müəssisələrində təhsil alanlardan əlavə tədris edilən beynəlxalq səviyyədə akkreditasiya olunan təhsil proqramlarını ödənişli əsaslarla təşkil etmək hüququna malikdirlər.

13.24. Ümumi təhsil müəssisəsində formal təhsil həyata keçirilir.

13.25. Ümumi təhsilin səviyyələri üzrə təhsil alma formaları aşağıdakı kimi müəyyən edilir:

13.25.1. İbtidai təhsil - əyani, sərbəst (ekstern);

13.25.2. ümumi orta - əyani, sərbəst (ekstern);

13.25.3. tam orta - əyani, sərbəst (ekstern).

13.26. Bu Qanunda müəyyən edilmiş təhsil alma formaları qarşısında evdə təhsil, fərdi təhsil və stasionar təhsil təşkil oluna bilər.

13.27. Beynəlxalq fənn olimpiadalarının qalibləri istənilən ixtisaslar üzrə, respublika fənn olimpiadalarının, yüksək səviyyəli beynəlxalq müsabiqələrin və yarışların qalibləri müvafiq ixtisaslar üzrə ali təhsil müəssisələrinə müsabiqədənəkar qəbul olunurlar. Həmin olimpiadaların, beynəlxalq müsabiqələrin və yarışların sıyahısı və onların qaliblərinin ali təhsil müəssisələrinə müsabiqədənəkar qəbulu qaydası müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən müəyyən edilir.

13.28. Beynəlxalq səviyyədə akkreditasiya olunan təhsil proqramları üzrə ümumi təhsil almış abituriyentlər müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən müəyyən edilmiş şərtlər yerinə yetirilməklə, təhsil aldığı dildə tədris olunan ixtisaslar üzrə ali təhsil müəssisələrinə müsabiqədənəkar qəbul olunurlar.

13.29. Təhsilalanların peşə seçiminə və əmək fəaliyyətinə hazırlanması məqsədi ilə ümumi təhsil müəssisələrində peşəyönümü xidməti təşkil edilir. Peşəyönümü xidməti müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən müəyyən edilmiş qaydada həyata keçirilir.

Maddə 14. Ümumi təhsil müəssisələrində təhsilalanların attestasiyası

14.1. Ümumi təhsil pilləsinin ümumi orta və tam orta təhsil səviyyələrini başa vuran təhsilalanların təhsildə nailiyyətlərini qiymətləndirilməsi və dövlət təhsil sənədinin verilməsi məqsədi ilə ümumi təhsil müəssisələrinin buraxılış siniflərində (IX və XI sinif) təhsilalanların müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) müəyyən etdiyi qaydada yekun attestasiyası keçirilir.

14.2. Təhsilalanların nailiyyətlərini izlənilməsi məqsədi ilə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) təsdiq etdiyi qaydada təhsilalanların attestasiyası (məktəbdaxili qiymətləndirmə) təşkil edilir.

14.3. Ümumi təhsil sistemində baş verən dəyişiklikləri və kurikulumların keyfiyyətini dəyərləndirmək məqsədi ilə ümumi təhsil müəssisələrində ölkə səviyyəli qiymətləndirmə keçirilir.

14.4. Təhsilin vəziyyəti barədə məlumatlar əldə etmək, nəticələri digər ölkələrin nəticələri ilə müqayisə etmək və ümumi təhsilin inkişaf istiqamətlərini müəyyən etməkdə məqsədi ilə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) ümumi təhsil müəssisələrinin beynəlxalq qiymətləndirmə proqramlarında iştirakı barədə qərar qəbul edə bilər.

Maddə 15. Ümumi təhsil müəssisəsinin təsisçisi

15.1. Ümumi təhsil müəssisəsinin təsisçisi (təsisçilər) dövlət, bələdiyyə, Azərbaycan Respublikasının və xarici dövlətlərin hüquqi şəxsləri, Azərbaycan Respublikasının vətəndaşları, əcnəbilər və vətəndaşlığı olmayan şəxslər ola bilərlər.

15.2. Təsisçiləri əcnəbilər və ya vətəndaşlığı olmayan şəxslər, xarici hüquqi şəxslər olan ümumi təhsil müəssisələrinin müəllim heyətinin tərkibində Azərbaycan Respublikasının vətəndaşları sayca üstünlük təşkil etməlidir. Yerli kənd potensialı buna imkan vermədikdə, say nisbəti dəyişdirilə bilər.

15.3. Təsisçisi (təsisçiləri) əcnəbilər, vətəndaşlığı olmayan şəxslər və ya xarici hüquqi şəxslər olan, o cümlədən nizamnamə kapitalını və ya səhmlərinin 51%-dən çoxu əcnəbilərə, vətəndaşlığı olmayan şəxslərə və ya xarici hüquqi şəxslərə məxsus təhsil müəssisəsinin rəhbərliyini müavinə Azərbaycan Respublikasının vətəndaşı olmalıdır. Bu təhsil müəssisəsinin rəhbərliyini və onun müavininin namizədliyi müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanla (qurumla) razılaşdırılır. Həmin təhsil müəssisəsinin dövlət qeydiyyatına alınması təhsil müəssisəsi rəhbərliyini və onun müavininin namizədliyi razılaşdırıldıqdan sonra həyata keçirilir.

15.4. Təsisçinin məsuliyyəti, səlahiyyət dairəsi və təhsil müəssisəsi ilə qarşılıqlı öhdəlikləri Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsi, "Publik hüquqi şəxslər haqqında" və "Təhsil haqqında" Azərbaycan Respublikasının qanunları, təsis müqaviləsi və təhsil müəssisəsinin nizamnaməsi ilə müəyyən edilir.

Maddə 16. Ümumi təhsil fəaliyyətinin lisenziyalandırılması və ümumi təhsil müəssisəsinin akkreditasiyası

16.1. Azərbaycan Respublikasında ümumi təhsil müəssisəsinin (dövlət ümumi təhsil müəssisələri istisna olmaqla) təhsil fəaliyyəti "Lisenziya-

lar və icazələr haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq verilməsi lisenziya əsasında həyata keçirilir.

16.2. Ümumi təhsil müəssisələrinə lisenziya müddətsiz verilir.

16.3. Xarici hüquqi şəxslərin, onların filiallarının və nümayəndəliklərinin, əcnəbilərin və vətəndaşlığı olmayan şəxslərin öz ölkələrində təhsil fəaliyyəti ilə məşğul olmaq üçün aldıkları lisenziyaların Azərbaycan Respublikasında tanınması Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrlə müəyyən edilir.

16.4. Ümumi təhsil müəssisəsi ümumi təhsilin dövlət standartlarının tələblərini yerinə yetirməkdə, lisenziyası "Lisenziyalar və icazələr haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq dayandırılır və ya ləğv edilir.

16.5. Ümumi təhsil müəssisəsinin akkreditasiyası təhsil müəssisəsinin fəaliyyətinin qəbul olunmuş dövlət təhsil standartlarına, zəruri hallarda beynəlxalq standartlara və digər normativ hüquqi aktların tələblərinə uyğunluğunun yoxlanılması məqsədi ilə aparılır və ümumi təhsil müəssisəsinin fəaliyyətinin davam etdirilməsi, onun idarə olunması, maliyyələşdirilməsi və inkişafına dair qərarların qəbul olunmasına əsas yaradır.

16.6. Təşkilati-hüquqi və mülkiyyət formasından asılı olmayaraq hər bir ümumi təhsil müəssisəsi akkreditasiyadan keçirilir.

16.7. Ümumi təhsil müəssisələrinin akkreditasiyasına görə "Dövlət rüsumu haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq dövlət rüsumu tutulur.

16.8. Akkreditasiyadan keçən ümumi təhsil müəssisəsi akkreditasiya şəhədətnaməsi verilir. Akkreditasiya şəhədətnaməsinin qiymədə olma müddəti 5 (beş) ildir.

16.9. Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrdə digər hal nəzərdə tutulmamsırsa, beynəlxalq akkreditasiyadan keçmə ümumi təhsil müəssisəsinin dövlət akkreditasiyasından keçmədən azad emtir.

16.10. Ümumi təhsil müəssisəsi akkreditasiyasının keçirilməsi məqsədilə tələb olunan məlumatların müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) müəyyən etdiyi qaydada təqdim olunmasına görə cavabdehlik daşıyır.

16.11. Ümumi təhsil müəssisəsinin akkreditasiyadan keçmə bilməməsi onun lisenziyasının "Lisenziyalar və icazələr haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq ləğvi üçün əsasdır.

Maddə 17. Ümumi təhsil haqqında dövlət sənədi

17.1. Ümumi təhsil müəssisələrinin ümumi təhsil pilləsinin ümumi orta və tam orta səviyyələrində özə birlən şəxslərə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) müəyyən etdiyi qaydada ümumi orta təhsil haqqında attestat və tam orta təhsil haqqında attestat verilir.

17.2. Ümumi təhsili başa vuran məzunlara nailiyyətlərinə görə attestat, fərqlənmə attestatı və xüsusi nümunəli attestat verilir.

17.3. Ümumi təhsil haqqında dövlət sənədi növbəti səviyyədə və pillədə təhsil davam etdirmək və ya əmək fəaliyyətinə başlamaq üçün əsas sayılır.

17.4. Müxtəlif səbəblərdən ümumi orta və ya tam orta təhsil səviyyəsini başa vurmamayan şəxslərə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) müəyyən etdiyi qaydada arayış verilir.

Maddə 18. Ümumi təhsil müəssisəsində psixoloji xidmət

18.1. Ümumi təhsil müəssisəsində müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən müəyyən edilmiş qaydada psixoloji xidmət təşkil olunur.

18.2. Ümumi təhsil müəssisələrində psixoloji xidmət ixtisaslı psixoloq (məktəb psixoloqu) tərəfindən həyata keçirilir.

18.3. Ümumi təhsil müəssisələrində psixoloq ştatının sayı müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən müəyyən edilir.

Maddə 19. Ümumi təhsil müəssisəsində iaşə və tibbi xidmət

19.1. Ümumi təhsil müəssisələrində müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi qaydada iaşə və tibbi xidmət təşkil edilir.

19.2. Mülkiyyət növündən və tabeliyindən asılı olmayaraq ümumi təhsil müəssisələrində təhsilalanlara müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi qaydada pulsuz tibbi xidmət göstərilir.

19.3. Mülkiyyət növündən və tabeliyindən asılı olmayaraq ümumi təhsil müəssisələrində "Uşaqların icbari dispanserizasiyası haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə müəyyən edilmiş qaydada təhsilalanların icbari dispanserizasiyası həyata keçirilir.

19.4. İcbari dispanserizasiyanın nəticələrinə uyğun olaraq, təhsilalanlara ambulator, stasionar və ya sanatoriya şəraitində tibbi yardım göstərilir.

19.5. Ümumi təhsil müəssisələrində sanitariya-gigiyenik normalara riayət edilməsinə, mülkiyyəti profilaktika tədbirlərinin aparılmasına nəzarət müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən həyata keçirilir.

19.6. Ümumi təhsil müəssisələrində iaşə xidməti təhsil müəssisəsi ilə iaşə xidməti göstərən hüquqi və ya fiziki şəxslər arasında bağlanan müqavilə əsasında həyata keçirilir.

3-cü fəsil ÜMUMİ TƏHSİL SİSTEMİNİN İDARƏ OLUNMASI, TƏHSİL SUBYEKTLƏRİNİN HÜQUQLARI, VƏZİFƏLƏRİ VƏ SOSIAL MÜDAFİƏSİ

Maddə 20. Ümumi təhsil müəssisəsinin idarə olunması

20.1. Ümumi təhsil müəssisəsi aşkarlıq, şəffaflıq və demokratiklik prinsipləri əsas tutulmaqla, "Təhsil haqqında", "Publik hüquqi şəxslər haqqında" Azərbaycan Respublikasının qanunlarına, bu Qanuna və öz nizamnaməsinə uyğun olaraq idarə edilir.

20.2. Dövlət ümumi təhsil müəssisəsinə rəhbərliyi müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən təyin edilmiş dövlət ümumi təhsil müəssisəsinin rəhbəri, bələdiyyə ümumi təhsil müəssisəsinə rəhbərliyi bələdiyyə tə-

rəfindən təyin edilmiş bələdiyyə ümumi təhsil müəssisəsinin rəhbəri, özəl ümumi təhsil müəssisəsinə rəhbərliyi həmin təhsil müəssisəsinin təsisçisi (təsisçilər) tərəfindən təyin edilmiş özəl ümumi təhsil müəssisəsinin rəhbəri həyata keçirir.

20.3. Ümumi təhsil müəssisəsi rəhbərinin səlahiyyətləri bu Qanun, "Təhsil haqqında" orqan Respublikasının Qanunu və öz nizamnaməsi ilə müəyyən edilir.

20.4. Dövlət ümumi təhsil müəssisəsində ali idarəetmə orqanı ictimai əsaslarla fəaliyyət göstərən Pedaqoji Şura. Pedaqoji Şura müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən təsdiq olunmuş əsasnaməyə və ümumi təhsil müəssisəsinin nizamnaməsinə uyğun fəaliyyət göstərir.

20.5. Bələdiyyə və özəl ümumi təhsil müəssisəsində ali idarəetmə orqanı həmin təhsil müəssisəsinin nizamnaməsi ilə müəyyən olunur.

20.6. Ümumi təhsil müəssisəsinin idarə olunmasında demokratiklik və şəffaflıq təmin etmək məqsədi ilə təhsil müəssisəsində digər özüntüdə rə orqanları (himayəçilər, qəyümlər, valideynlər və s. şuralar) yaradıla bilər.

Maddə 21. Ümumi təhsil prosesinin iştirakçıları

21.0. Ümumi təhsil prosesinin iştirakçıları aşağıdakılardır:

21.0.1. təsisçilər;

21.0.2. təhsilalanlar (uşaqlar, şagirdlər);

21.0.3. təhsilverənlər (pedaqoji işçilər) - müəllimlər, məsləhətçilər, tərbiyəçilər, müəllim köməkçiləri, çağırışağdərkəri hüquqi rəhbərləri, defektoloqlar, loqopedlər, praktik psixoloqlar, sosioloq-pedaqoqlar, uşaq birliyi rəhbərləri, laborantlar, kitabxanaçılar, sosial xidmət sahəsinin işçiləri, təhsil müəssisəsinin dərnək və musiqi rəhbərləri, metodistlər, təhsil müəssisəsində çalışan konsertməyestlər və məşqçilər, ümumi təhsil müəssisələrində pedaqoji və idarəetmə fəaliyyəti ilə məşğul olan digər şəxslər;

21.0.4. tədrisə köməkçi heyət - tibbi xidmət işçiləri və digər işçilər;

21.0.5. valideynlər və ya digər qanuni nümayəndələr;

21.0.6. təhsil idarəetmə orqanları və bələdiyyələr;

21.0.7. ümumi təhsil müəssisəsi ilə təhsil sahəsində əməkdaşlıq edən digər fiziki və hüquqi şəxslər.

Maddə 22. Ümumi təhsil sahəsində təhsilalanların hüquq və vəzifələri

22.1. Ümumi təhsil sahəsində təhsilalanların hüquqları Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasına, "Təhsil haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa, bu Qanuna, həmçinin Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrə uyğun olaraq müəyyən edilir.

22.2. Ümumi təhsil sahəsində təhsilalanların aşağıdakı hüquqları vardır:

22.2.1. həyat və sağlamlıq üçün təhlükəsiz şəraitdə, mənəvi-psixoloji cəhətdən sağlam pedaqoji mühitdə dövlət təhsil standartlarına uyğun keyfiyyətli təhsil almaq;

22.2.2. təhsil müəssisəsində, tədris dilini, xarici dili, tam orta təhsil səviyyəsində təhsilin təmayülünü, tədris olunan dərscənkənar məşğələləri (fakültativ kursları) sərbəst seçmək;

22.2.3. dövlət və bələdiyyə ümumi təhsil müəssisələrində dərslərlə pulsuz təmin olmaq;

22.2.4. müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) müəyyən etdiyi qaydada biliyinin yenidən qiymətləndirilməsini tələb etmək;

22.2.5. təhsil prosesinin təşkilində və idarə olunmasında fəal iştirak etmək, öz fikir və mülahizələrini sərbəst ifadə etmək;

22.2.6. sərəf və ləyaqəti aşağılayan, fiziki, mənəvi və psixoloji zərərli hallarından, insan hüquqlarına zidd hərəkətlərdən müdafiə olunmaq;

22.2.7. ümumi təhsil müəssisəsinin yuxarıdakı infrastrukturundan (tədris, informasiya, mədəni-məişət, idman, sağlamlı

Ümumi təhsil haqqında

Azərbaycan Respublikasının Qanunu

Əvvəli 4-cü səh.

26.3. Dövlət ümumi təhsil müəssisələrində təhsilverənlərinin vəzifə maaşı və ona əlavələr müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən müəyyən edilir.

26.4. Dövlət və bələdiyyə ümumi təhsil müəssisəsi öz sərəncamında olan büdcədənkenar vəsait hesabına təhsilverənlərə və ümumi təhsil müəssisəsinin digər işçilərinə əlavə stimullaşdırıcı ödənişlər təyin edə bilər.

26.5. Sağlamlıq imkanları məhdud, inklüziv təhsili həyata keçirən, valideynlərini itirmiş və ya valideyn himayəsindən məhrum olmuş, ciddi tərbiyə şəraitinə ehtiyacı olan uşaqlar üçün xüsusi təhsil müəssisələrinin, istedadlı uşaqlar üçün təhsil müəssisələrinin, eləcə də yüksək dəyişən və sərhədləri ərazilərdə, ucqar yaşayış məntəqələrində çalışan təhsil işçilərinin vəzifə maaşına əlavələr olunur.

26.6. Pedaqoji profilli ixtisaslar üzrə ali və orta ixtisas təhsil müəssisələrini bitirmiş və ümumi təhsil müəssisələrində işə başlamış gənc mütəxəssislər üçün əlavə güzəştlər və stimullaşdırıcı tədbirlər müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən müəyyən edilir.

Maddə 27. Pedaqoji fəaliyyətlə məşğul olma

27.1. Ümumi təhsil müəssisələrində müvafiq ixtisas üzrə pedaqoji təhsilə malik olanlar, həmçinin müvafiq ixtisas üzrə pedaqoji təhsil olmayan ali təhsilli mütəxəssislər müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) müəyyən etdiyi qaydada pedaqoji fəaliyyətlə məşğul ola bilərlər.

27.2. Aşağıdakı şəxslər pedaqoji fəaliyyətlə məşğul ola biləzlər:

27.2.1. məhkəmənin qanuni qüvvəyə minmiş qərarı ilə pedaqoji fəaliyyətlə məşğul olması qadağan edilən;

27.2.2. ağır, xüsusilə ağır cinayət törətməsinə görə məhkumluğu üstündən götürülməmiş və ya ödənilməmiş şəxslər;

27.2.3. fəaliyyət qabiliyyətsizliyinə və ya məhdud fəaliyyət qabiliyyəti olmasına, habelə bəzində tibbi xarakterli məcburi tədbirlərin tətbiqinə dair məhkəmənin qanuni qüvvəyə minmiş qərarı olan şəxslər;

27.2.4. müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən təsdiq

edilmiş siyahıda göstərilən xəstəliklərdə görə pedaqoji fəaliyyətlə məşğul olmasına qadağa qoyulmuş şəxslər.

27.3. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) təsdiq etdiyi etik davranış qaydalarını pozduğuna görə əmək müqaviləsinə xitam verilmiş pedaqoji işçi 1 (bir) il müddətində pedaqoji fəaliyyətlə məşğul ola bilməz.

Maddə 28. Dövlət ümumi təhsil müəssisələrində təhsilverənlərin sertifikatlaşdırılması

28.1. Dövlət ümumi təhsil müəssisələrində (ümumi təhsil üzrə təhsilverənlərə münasibətdə digər dövlət təhsil müəssisələrində) işləyən təhsilverənlər 5 (beş) ildə bir dəfə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən sertifikatlaşdırılmadan keçirlər. Dövlət ümumi təhsil müəssisələrində (ümumi təhsil üzrə təhsilverənlərə münasibətdə digər dövlət təhsil müəssisələrində) işləyən təhsilverənlərin sertifikatlaşdırma qaydası müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən müəyyən edilir.

28.2. Aşağıdakı şəxslər sertifikatlaşdırılmadan keçməzlər:

28.2.1. hamilə qadınlar;

28.2.2. uşağının üç yaşınadək sosial məzuniyyətdə olan və həmin məzuniyyəti bitdikdən sonra 1 (bir) ildən az müddətdə müvafiq vəzifədə (peşədə) çalışan qadınlar (uşağını təkbaşına böyütdən kişilər);

28.2.3. ilk dəfə işə qəbul olunanlar, 5 (beş) il müddətində;

28.2.4. azı üç dəfə sertifikatlaşdırılmadan keçmiş şəxslər.

28.3. Sertifikatlaşdırılmadan keçən şəxslərə 5 (beş) il müddətində dövlət ümumi təhsil müəssisələrində pedaqoji fəaliyyətlə məşğul olmaq hüququ verilir.

28.4. Üzrlü səbəblərdən sertifikatlaşdırılmadan iştirak etməyən və ya sertifikatlaşdırılmadan keçməyən şəxslərin 1 (bir) il müddətində iş yerini saxlanılmaqla, təkrar sertifikatlaşdırılmadan iştirak etmək hüququ vardır. Təkrar sertifikatlaşdırılmadan iştirak etməyən şəxslər sertifikatlaşdırılmadan keçməmiş hesab olunurlar.

28.5. Təkrar sertifikatlaşdırılmadan keçməyən şəxslərlə əmək münasibətləri Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsinə uyğun olaraq tənzimlənir.

4-cü fəsil

ÜMUMİ TƏHSİLİN İQTİSADIYYATI

Maddə 29. Ümumi təhsil sistemində mülkiyyət münasibətləri

29.1. Ümumi təhsil müəssisəsinin əmlakı dövlət, bələdiyyə, təsisçi (təsisçilər), hüquqi və fiziki şəxslər tərəfindən onun mülkiyyətinə və ya istifadəsinə verilir, eləcə də bu Qanunda və nizamnaməsində əksini tapan fəaliyyət nəticəsində əldə etdiyi əmlakdan, o cümlədən ona məxsus əqli mülkiyyət məhsullarından ibarətdir.

29.2. Ümumi təhsil müəssisəsi mülkiyyətində və istifadəsində olan əmlakın saxlanılması, qorunması və ondan səmərəli istifadə edilməsi üçün məsuliyyət daşıyır. Təhsil müəssisəsinin əmlakının idarə olunması ilə bağlı fəaliyyətinə nəzarəti təsisçi və ya onun səlahiyyət verdiyi şəxs həyata keçirir.

29.3. Ümumi təhsil müəssisəsinin maddi-tekni bazasının inkişaf etdirilməsi təsisçi (təsisçilər) tərəfindən ayrılan vəsait, həmçinin qanunda nəzərdə tutulmuş digər mənbələr hesabına həyata keçirilir.

29.4. Dövlət ümumi təhsil müəssisəsinin özəlləşdirilməsinə, ümumi təhsil müəssisəsinin ərazisində profilindən kənar müəssisələrin yerləşdirilməsinə və fəaliyyətinə, hər hansı şəxs (şəxslərin) məskunlaşdırılmasına yol verilmir.

29.5. Dövlət ümumi təhsil müəssisəsinə məxsus daşınmaz əmlakın qorunması və ərazisinin mühafizəsi ilə bağlı normativləri müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) müəyyən edir.

Maddə 30. Ümumi təhsil müəssisəsinin maliyyələşdirilməsi

30.1. Mülkiyyət növündən və təşkilati-hüquqi formasından asılı olaraq, ümumi təhsil müəssisəsi aşağıdakı mənbələrdən maliyyələşdirilir:

30.1.1. dövlət büdcəsinin vəsaiti;

30.1.2. təsisçinin (təsisçilərin) vəsaiti;

30.1.3. dövlət fondlarının vəsaiti;

30.1.4. ödənişli təhsil xidmətlərindən daxil olan vəsait;

30.1.5. kreditlər, qrantlar, ianələr;

30.1.6. innovasiya və bu Qanuna uyğun olaraq sahibkarlıq fəaliyyətindən əldə olunan gəlirlər;

30.1.7. qanuna və nizamnaməsinə uyğun olaraq digər qanuni mənbələrdən əldə olunan vəsait.

30.2. Dövlət ümumi təhsil müəssisəsinin maliyyələşdirilməsi müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) müəyyən etdiyi maliyyə normativlərinə əsasən həyata keçirilir.

30.3. Dövlət ümumi təhsil müəssisəsinin əldə etdiyi büdcədənkenar vəsait ona dövlət büdcəsindən ayrılan vəsaitin miqdarına təsir göstərmir və nizamnaməsinə uyğun sərbəst istifadə edilir.

30.4. Zəruri hallarda müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) qərarı ilə azkomplektli dövlət ümumi təhsil müəssisələri mövcud normativlərdən üstün maliyyələşdirilə bilər.

30.5. Dövlət, ümumi təhsil müəssisələrində və təhsilverənlərdə sağlamlıq rəqabəti və innovativ fəaliyyəti stimullaşdırmaq məqsədi ilə təhsildə inkişaf və innovasiyalar üzrə qrant layihələrinin həyata keçirilməsi üçün qrantlar ayrılmasını təmin edir.

30.6. Özəl ümumi təhsil müəssisəsi öz maliyyə vəsaitini sərbəst idarə edir.

30.7. Bələdiyyə və özəl ümumi təhsil müəssisəsində təhsil haqqının məbləği təhsil proqramlarına uyğun olaraq sərbəst müəyyən edilir.

30.8. Bələdiyyə və özəl ümumi təhsil müəssisəsi ilə təhsilalanlar, valideynlər və ya digər qanuni nümayəndələr arasında münasibətlər müqavilə ilə tənzimlənir.

30.9. Ümumi təhsil müəssisəsinin əldə etdiyi vəsait bilavasitə müəssisənin maddi-tekni bazasının inkişafına, istedadlı ilə fərqlənən təhsilalanların stimullaşdırılmasına, rəqəbləndirilməsinə və işçilərin sosial müdafiəsinə yönəldilir.

Maddə 31. Ümumi təhsil sahəsində sahibkarlıq və innovasiya fəaliyyəti

31.1. Ümumi təhsil müəssisəsi öz nizamnaməsi çərçivəsində profiline və fəaliyyət istiqamətlərinə uyğun olaraq, təhsilin prioritetliyinə əsas götürməklə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) müəyyən etdiyi sahibkarlıq növləri ilə və innovasiya fəaliyyəti ilə məşğul ola bilər.

31.2. Sahibkarlıq və innovasiya fəaliyyətini təmin etmək üçün ümumi təhsil müəssisəsinin nəzdində müvafiq təcrübə-istehsalat sahələri, ödənişli əsaslarla dərnəklər, maraqlar kursları, əlavə məşğələlər keçirilə, serqilər və s. təşkil oluna bilər.

31.3. Ümumi təhsil müəssisəsinin işçilərinin səmərələşdirici təkliflərlə çıxış etmək və innovasiya fəaliyyəti ilə məşğul olmaq hüququ vardır.

31.4. Dövlət ümumi təhsil müəssisəsinin sahibkarlıq fəaliyyətindən əldə etdiyi vəsait bilavasitə təhsilin inkişafına, təhsilalanların həvəsləndirilməsinə və işçilərin sosial müdafiəsinə yönəldilir.

31.5. Ümumi təhsil müəssisələri Azərbaycan Respublikasına avadanlıq, cihaz, qurğu və təhsil fəaliyyəti məqsədi ilə digər vasitələrin gətirilməsi zamanı müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən müəyyən edilmiş güzəşt və imtiyazlardan istifadə edilir.

5-ci fəsil YEKUN MÜDDƏALAR

Maddə 32. Ümumi təhsil sahəsində beynəlxalq əməkdaşlıq

32.1. Ümumi təhsil sahəsində beynəlxalq əməkdaşlıq Azərbaycan Respublikasının qanunları və tərəfdar çıxıdığı beynəlxalq müqavilələr əsasında həyata keçirilir.

32.2. Ümumi təhsil müəssisəsinin bu Qanuna, "Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq müqavilələrinin bağlanması, icrası və ləğv edilməsi qaydaları haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa və özünün fəaliyyət xüsusiyyətlərinə uyğun olaraq, beynəlxalq təcrübədən yararlanmaq, xarici ölkələrin ümumi təhsil müəssisələri, təşkilatları və fondları ilə əlaqələr yaratmaq, əməkdaşlıq haqqında müqavilələr bağlamaq və qarşılıqlı əməkdaşlığın digər formalarını həyata keçirmək hüququ vardır.

Maddə 33. Qanunun pozulmasına görə məsuliyyət

Bu Qanunun tələblərini pozan şəxslər Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində və Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində nəzərdə tutulmuş hallarda məsuliyyət daşıyırlar.

*İlah ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti*

Bakı şəhəri, 29 mart 2019-cu il

“Ümumi təhsil haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2019-cu il 29 mart tarixli 1532-VQ nömrəli Qanununun tətbiqi barədə

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 19-cu və 32-ci bəndlərini rəhbər tutaraq, "Ümumi təhsil haqqında" Azərbaycan Respublikasının 2019-cu il 29 mart tarixli 1532-VQ nömrəli Qanununun qüvvəyə minməsi ilə əlaqədar həmin Qanunun tətbiqini təmin etmək məqsədi ilə **qərar alıram**:

1. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti:

1.1. altı ay müddətində:

1.1.1. Azərbaycan Respublikası qanunlarının və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin aktlarının "Ümumi təhsil haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğunlaşdırılması ilə bağlı təkliflərini hazırlayıb Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim etsin;

1.1.2. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin normativ hüquqi aktlarının həmin Qanuna uyğunlaşdırılmasını təmin edib Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

1.1.3. həmin Qanunun 1.0.36-cı maddəsinə uyğun olaraq, stasionar təhsilin təşkilat qaydasını müəyyən etsin və bu barədə Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

1.1.4. həmin Qanunun 4.0.12-ci maddəsinə uyğun olaraq, ümumi təhsil müəssisələri üçün dərsliklərin, dərs vəsaitlərinin və digər tədris-metodik vasitələrin hazırlanması qaydasını müəyyən etsin və bu barədə Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

1.1.5. həmin Qanunun 12.8-ci maddəsinə uyğun olaraq, dövlət ümumi təhsil müəssisəsində siniflər üzrə şagird sıxlığı normalarını müəyyən etsin və bu barədə Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

1.1.6. həmin Qanunun 12.13-cü maddəsinə uyğun olaraq, dövlət ümumi təhsil müəssisəsi təhsilalanlarının geyim formalarının təsvirlərini müəyyən etsin və bu barədə Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

1.1.7. həmin Qanunun 12.15-ci maddəsinə uyğun olaraq, ümumi təhsil müəssisələrinin növlər üzrə meyarlarını müəyyən etsin və bu barədə Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

1.1.8. həmin Qanunun 12.16-cı maddəsinə uyğun olaraq, ümumi təhsil müəssisəsində mühafizə xidməti təşkilatı qaydasını müəyyən etsin və bu barədə Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

1.1.9. həmin Qanunun 13.10-cu maddəsinə uyğun olaraq, tədris ilinin müddətini Azərbaycan Respublikasının Prezidenti ilə razılaşdırmaqla müəyyən etsin;

1.1.10. həmin Qanunun 13.29-cu maddəsinə uyğun olaraq, ümumi təhsil müəssisələrində peşəyönümlü xidmətinin həyata keçirilməsi qaydasını müəyyən etsin və bu barədə Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

1.1.11. həmin Qanunun 18.3-cü maddəsinə uyğun olaraq, ümumi təhsil müəssisələrində psixoloq ştatının sayını müəyyən etsin və bu barədə Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

1.1.12. həmin Qanunun 29.5-ci maddəsinə uyğun olaraq, dövlət ümumi təhsil müəssisəsinə məxsus daşınmaz əmlakın qorunması və ərazisinin mühafizəsi ilə bağlı normativləri müəyyən etsin və bu barədə Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

1.1.13. həmin Qanunun 30.2-ci maddəsinə uyğun olaraq, dövlət ümumi təhsil müəssisəsinin maliyyələşdirilmə normativlərini müəyyən etsin və bu barədə Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

1.1.14. həmin Qanunun pozulmasına görə məsuliyyət növlərini müəyyən edən qanunvericilik aktının layihəsini hazırlayıb Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim etsin;

1.2. mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının həmin Qanuna uyğunlaşdırılması nəzərdə saxlanı və bunun icrası barədə səkkiz ay müddətində Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

1.3. həmin Qanundan irəli gələn digər məsələləri həll etsin.

2. Müəyyən edilsin ki:

2.1. "Ümumi təhsil haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 1.0.10-cu, 1.0.36-cı, 4.0.12-ci, 6.2-ci, 6.4-cü, 6.5-ci, 8.2-ci, 9.2-ci, 12.8-ci, 12.9-cu, 12.10-cu, 12.13-cü, 12.15-ci, 12.16-cı, 13.5-ci, 13.9-cu, 13.10-cu, 13.19-cu, 13.22-ci maddələrində, 13.27-ci maddəsinin ikinci cümləsində, 13.28-ci maddəsində, 13.29-cu maddəsinin ikinci cümləsində 14.1-ci, 14.2-ci, 14.4-cü maddələrində, 15.3-cü maddəsinin ikinci cümləsində, 16.10-cu, 17.1-ci, 17.4-cü, 18.1-ci, 18.3-cü, 19.1-ci, 19.2-ci, 19.5-ci, 20.2-ci maddələrində, 20.4-cü maddəsinin ikinci cümləsində, 22.2.4-cü, 26.3-cü, 26.6-cı, 27.1-ci, 27.2.4-cü, 27.3-cü maddələrində, 28.1-ci maddəsinin birinci və ikinci cümlələrində, 29.5-ci, 30.2-ci, 30.4-cü, 31.1-ci və 31.5-ci maddələrində nəzərdə tutulmuş müvafiq icra hakimiyyəti orqanının səlahiyyətlərini, o cümlədən həmin Qanunun 4.0.1-ci (ümumi təhsil sahəsində dövlət siyasətini formalaşdırmaq üzrə), 4.0.2-ci, 4.0.3-cü, 4.0.4-cü və 4.0.8-ci (ümumi təhsilin inkişafına ayrılan dövlət büdcəsi vəsaitinin həcmi müəyyən etmək

üzrə) maddələrində nəzərdə tutulmuş vəzifələri Azərbaycan Respublikasının Prezidenti həyata keçirir;

2.2. həmin Qanunun 1.0.36-cı, 4.0.12-ci, 8.2-ci, 12.8-ci, 12.13-cü, 12.15-ci, 12.16-cı, 13.9-cu, 13.10-cu, 13.19-cu maddələrində, 13.27-ci maddəsinin ikinci cümləsində, 13.28-ci maddəsində, 13.29-cu maddəsinin ikinci cümləsində, 14.1-ci, 16.10-cu, 17.1-ci, 17.4-cü, 18.1-ci, 18.3-cü, 19.1-ci, 19.2-ci, 26.3-cü, 26.6-cı, 27.1-ci, 27.2.4-cü maddələrində, 28.1-ci maddəsinin ikinci cümləsində, 29.5-ci, 30.2-ci, 30.4-cü, 31.1-ci və 31.5-ci maddələrində "orqan (qurum)" dedikdə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti nəzərdə tutulur;

2.3. həmin Qanunun 4.0.1-ci (ümumi təhsil sahəsində dövlət siyasətini həyata keçirmək üzrə), 4.0.4-cü, 4.0.5-ci (ümumi təhsilin dövlət standartlarını təsdiq etmək üzrə), 4.0.6-cı, 4.0.8-ci (ümumi təhsilin inkişafına ayrılan dövlət büdcəsi vəsaitinin maliyyə mexanizmlərini və normativlərini müəyyən etmək üzrə), 4.0.10-cu (dövlət və bələdiyyə tərəfindən yaradılan ümumi təhsil müəssisələrinin nümunəvi nizamnaməsini təsdiq etmək üzrə), 4.0.11-ci, 4.0.15-ci, 4.0.16-cı, 4.0.21-ci (ümumi təhsil müəssisəsinin akkreditasiyası və təhsilverənlərinin sertifikatlaşdırılması qaydasını müəyyən etmək üzrə), 4.0.22-ci (ümumi təhsil müəssisəsində ödənişsiz tibbi xidmətin təşkilatı qaydasını müəyyən etmək üzrə), 4.0.23-cü, 4.0.25-ci, 4.0.26-cı (ümumi təhsil pilləsində təhsilalanların yekun attestasiyasının aparılması qaydasını müəyyən etmək üzrə), 4.0.27-ci və 4.0.31-ci maddələrində nəzərdə tutulmuş vəzifələri Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti həyata keçirir;

2.4. həmin Qanunun 1.0.10-cu, 6.2-ci, 6.4-cü, 6.5-ci, 9.2-ci, 12.9-cu (tabeliyəndəki ümumi təhsil müəssisələrinə, həmçinin Azərbaycan Respublikası Prezidentinin başqa qayda müəyyən etdiyi hallar istisna olmaqla, dövlət mülkiyyətində olan və ya paylarının (səhmlərinin) nəzarət zərfi dövlətə məxsus olan hüquqi şəxslərin təklifi əsasında onların tabeliyində yaradılması nəzərdə tutulan ümumi təhsil müəssisələrinə münasibətdə), 12.10-cu, 13.5-ci, 13.22-ci, 14.2-ci, 14.4-cü maddələrində, 15.3-cü maddəsinin ikinci cümləsində, 20.2-ci maddəsində, 20.4-cü maddəsinin ikinci cümləsində, 22.2.4-cü, 27.3-cü maddələrində və 28.1-ci maddəsinin birinci cümləsində "orqan (qurum)" dedikdə Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi nəzərdə tutulur;

2.5. həmin Qanunun 4.0.1-ci (ümumi təhsil sahəsində dövlət siyasətini həyata keçirmək üzrə), 4.0.4-cü (ümumi təhsilin dövlət standartlarının icrasına nəzarəti həyata keçirmək üz-

2.6. həmin Qanunun 19.5-ci maddəsində "orqan (qurum)" dedikdə Azərbaycan Respublikasının Səhiyyə Nazirliyi nəzərdə tutulur;

2.7. həmin Qanunun 12.9-cu və 20.2-ci maddələrində "orqan (qurum)" dedikdə tabeliyində ümumi təhsil müəssisələri olan icra hakimiyyəti orqanları nəzərdə tutulur;

2.8. həmin Qanunun 4.0.8-ci (ümumi təhsilin inkişafına ayrılan dövlət büdcəsi vəsaitinin icrasına nəzarəti təmin etmək üzrə) maddəsində nəzərdə tutulmuş vəzifəni Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi, 4.0.20-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş vəzifəni Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi, 4.0.22-ci (dövlət ümumi təhsil müəssisəsində tibbi xidməti təmin etmək üzrə) maddəsində nəzərdə tutulmuş vəzifəni Azərbaycan Respublikasının Səhiyyə Nazirliyi həyata keçirir;

2.9. həmin Qanunun 4.0.9-cu, 4.0.13-cü, 4.0.18-ci, 4.0.24-cü və 4.0.32-ci maddələrində nəzərdə tutulmuş vəzifələri tabeliyində ümumi təhsil müəssisələri olan icra hakimiyyəti orqanları həyata keçirir;

2.10. həmin Qanunun 4.0.26-cı (ümumi təhsili həyata keçirən təhsil müəssisələrində ümumtəhsil fənləri üzrə təhsilalanların biliyinin yekun attestasiyasını həyata keçirmək üzrə) maddəsində nəzərdə tutulmuş vəzifəni Azərbaycan Respublikasının Dövlət İmtahan Mərkəzi həyata keçirir.

3. Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarını və normativ xarakterli aktların "Ümumi təhsil haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğunlaşdırılmasını təmin edib Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinə məlumat versin.

*İlah ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti*

Bakı şəhəri, 27 may 2019-cu il

Azərbaycanın BMT yanında daimi nümayəndəsi Ermənistan rəhbərliyinin beynəlxalq hüquqi öhdəliklərini növbəti dəfə pozması barədə BMT Baş katibinə məktub ünvanlayıb

Azərbaycanda Şuşa şəhərinin və Şuşa rayonunun 30 kəndinin 1992-ci il mayın 8-də erməni silahlı qüvvələri tərəfindən işğal olunmasını heç vaxt unutmayacağıq. Bu, Tehranda Ermənistanla Azərbaycanın siyasi rəhbərləri arasında danışıqlar zamanı baş verib. Tərəflər həmin görüşün nəticələrinə dair birgə bəyanat imzalayıblar və münasibəti beynəlxalq hüquq normalarına müvafiq sərətdə sülh vasitələri ilə həll etməyi öz öhdələrinə götürüblər.

AZƏRTAC xəbər verir ki, bu barədə Azərbaycan BMT yanında daimi nümayəndəsi Yaşar Əliyevin BMT-nin Baş katibi Antonio Quterreşə ünvanlanmış məktubunda danışıqlar. Məktubda Şuşa şəhərinin işğalı, Azərbaycanın mədəniyyət abidələrinin erməni işğalçılar tərəfindən məhv edilməsi, Ermənistanın Azərbaycana təcravüzü, erməni silahlı qüvvələrinin Azərbaycan torpaqlarının iş-

ğalını davam etdirməsi barədə faktlar təqdim olunub.

Y.Əliyev yazır ki, Ermənistan növbəti provokasiyaya əl ataraq, həm beynəlxalq hüquqi öhdəlik

Azərbaycan MDB-nin iştirakçı dövlətlərinin Daxili İşlər Nazirləri Şurasının iclasında təmsil olunub

Azərbaycan Respublikasının daxili işlər naziri, general-polkovnik Ramil Usubov Müstəqil Dövlətlər Birliyinin iştirakçıları olan dövlətlərin Daxili İşlər Nazirləri Şurasının (DİNŞ) növbəti iclasında iştirak etmək üçün Özbəkistan Respublikasında ikigünlük səfərdə olub.

Daxili İşlər Nazirliyinin (DİN) mətbuat xidmətindən AZƏRTAC-a bildirilib ki, əvvəlcə Özbəkistan Respublikasının Prezidenti Şavkat Mirziyoyev DİNŞ üzvlərini qəbul edib.

Dövlət başçısı şüaranın terrorizm, ekstremizm, narkotrafik, mütəşəkkil cinayətkarlıq və insan alveri ilə mübarizədə geniş və əhatəli iş aparıldığını, qurumun MDB məkanında təcrübə və informasiya mübadiləsinin aparılması istiqamətində də səmərəli fəaliyyət göstərdiyini vurğulayıb.

Görüşdə əlaqələrin daha da genişləndirilməsi, birgə tədbirlərin keçirilməsi, kadrların hazırlanması və qarşılıqlı maraqa doğuran digər məsələlər müzakirə edilib.

Mayın 31-də Daşkənddə Daxili İşlər Nazirləri Şurasının iclası işə başlayıb.

Tədbirdə çıxış edən Özbəkistan Respublikasının daxili işlər naziri, general-leytenant Pulat Bobojonov DİNŞ-in iclasına uğurlar arzulayıb.

Şüaranın sədri, Azərbaycan Respublikasının daxili işlər naziri, general-polkovnik Ramil Usubov bu quruma rəhbərlik etdiyi bir il ərzində görülən işlər barədə ətraflı məlumat verib. Qeyd olunub ki, son bir ildə Birlik iştirakçıları olan ölkələrin Daxili İşlər Nazirlikləri arasında əməkdaşlığın səmərəliliyinin artırılmasına yönəlməli tədbirlər uğurla davam etdirilib. MDB-nin İcraiyyə Komitəsi, bu qurumun xüsusişərtləndirilmiş sahələrarası orqanları ilə əlaqələrin möhkəmləndirilməsinə, eləcə də DİNŞ-in Bakı iclasının qərarlarının və tapşırıqlarının icrasına xüsusi diqqət yetirilib.

Sonra MDB-nin iştirakçıları olan dövlətlərin Daxili İşlər Nazirləri Şurası haqqında

Əsasnaməyə uyğun olaraq, şüraya rəhbərlik Özbəkistan Respublikasının daxili işlər nazirinə həvalə olunub.

Iclasın gündəliyində MDB-nin iştirakçıları olan dövlətlərin daxili işlər nazirlərinin 2030-cu ilədək əməkdaşlıq konsepsiyası, daxili işlər orqanları tərəfindən kompleks razılaşdırılmış və birgə əməliyyat-profilaktik tədbirlərin keçirilməsinin vahid qaydalarını rəqləmləndirən sənəd, MDB məkanında terrorizm, ekstremizm, narkotiklərin və silahların qeyri-qanuni dövriyyəsinin, mütəşəkkil cinayətkarlığın qarşısının alınması istiqamətində müzakirələr aparılıb.

MDB-nin iştirakçıları olan dövlətlərin Daxili İşlər nazir-

liklərinin əməkdaşlığının prioritet məsələləri və cinayətkarlıqla mübarizədə dair dövlətlərarası proqramların yerinə yetirilməsinin gedişi barədə çıxış edən nazir Ramil Usubov gündəlikdəki bütün məsələlərin aktuallığını, onların daxili işlər orqanlarının qarşısında duran, gündüzün reallıqları ilə səsleşən vəzifələrə uyğun olduğunu qeyd edib, müzakirələrin əməkdaşlığın daha da intensivləşməsinə və genişləndirilməsinə yeni impuls verəcəyini əminliyini bildirib. Nazir deyib ki, ötən illər ərzində Birliyin üzvü olan ölkələrin Daxili İşlər nazirliklərinin aidyyəti qurumları tərəfindən six işbirliyi nəticəsində min-

lə ağır cinayətin üstü açılıb, çoxsaylı mütəşəkkil transmilli kriminal qruplar zərərsizləşdirilib, təhlükəli cinayətkarlar tutularaq ekstradisiya olunub.

Ramil Usubov son illər ölkəmizdə cinayətkarlığa qarşı aparılan qətiyyətlə mübarizənin müsbət nəticələri, ümumilikdə cinayətlərin, o cümlədən ağır və xüsusilə ağır cinayətlərin açılması, azalma tendensiyası, dövlətlərarası axtarışa verilən təşkiləndirən şəxslərin tutulması, əlverişli kriminogen durum, ictimai asayişin qorunması sahəsində həyata keçirilən tədbirlər barədə danışıb, beynəlxalq terrorçuluq və transmilli mütəşəkkil cinayətkarlığın yeni təhdid və çağırışlarına bir-

gə sayırla cavab verilməsinin zəruriliyini diqqətə çatdırıb. Dostluq və konstruktiv əməkdaşlıq şəraitində keçən toplantıda planlaşdırılan bütün məsələlər üzrə müvafiq qərarlar qəbul edilib.

Iştirakçılar şüaranın iclasının işinə verdiyi yüksək qiymətə görə Özbəkistan Respublikasının Prezidenti Şavkat Mirziyoyevə, habelə tədbirin yüksək səviyyədə təşkilinə və səmimi qonaqçılığına görə ölkənin Daxili İşlər Nazirliyinin rəhbərliyinə təşəkkürünü ifadə ediblər.

Iclasın yekununda keçirilən mətbuat konfransında nümayəndə heyətlərinin rəhbərləri jurnalistlərin suallarını cavablandırdılar.

“Diplomatiya könüllüləri” ictimai hərəkatı təsis edilib

İyunun 1-də Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər Nazirliyində “Diplomatiya könüllüləri” ictimai hərəkatının təsis edilməsi ilə bağlı tədbir keçirilib.

Xarici İşlər Nazirliyinin mətbuat xidmətindən AZƏRTAC-a bildirilib ki, tədbiri açan xarici işlər nazirinin müavini Ramiz Həsənov müxtəlif yerli ali təhsil ocaqlarının tələbələrindən ibarət könüllülər qrupunun yaradılması haqqında danışıaraq, ölkə rəhbərinin gənclərimizə olan diqqətini vurğulayıb və “Diplomatiya könüllüləri”nin qarşında gələn irimiqyaslı və dövlətimiz üçün əhəmiyyətli olan tədbirlərə cəlb edəcəyini, gənc nəsillərə yeni təcrübə qazanmaq imkanının yaradılacağına qeyd edib. Öz şəxsi təcrübəsini bölüşən bülüşən nazir müavinini “diplomatiya könüllüsü” adını daşıyan hər bir gəncə təhsilə yüksək önəm verməyi, Azərbaycan haqqında, ölkəmizin tarixi, beynəlxalq münasibətlər sistemində rolu, aparıcı xarici siyasəti və s. barədə məlumatlı olmağı tövsiyə edib. Vətənpərvər və bilikli gənclərin ölkəmizin gələcəyi olduğu vurğulanıb.

Azərbaycan Respublikası Prezidenti Administrasiyasının Xarici siyasət məsələləri şöbəsinin müdiri Hikmət Hacıyev çıxış edərək Prezident İlham Əliyevin gənclərə diqqət və qayğı ilə yanaşdığını qeyd edib. Şöbə müdiri bildirib ki, dövlət başçısının yürütdüyü xarici siyasəti “Könüllü fəaliyyət haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda öz təsdiqini tapıb.

Hikmət Hacıyev gənclərə səslənərək könüllü kimi fəaliyyət göstərən hər bir gənci, həmçinin “könüllü səfir” adlandırılıb və məhz bu gənclərin üzərinə ölkəmizi layiqincə təmsil etmək məsuliyyətinin düşdüyünü bildirib. Şöbə müdiri dövlət başçısının gənclərə müraciətinə istinad edərək vurğulayıb ki, vətənpərvərlik, dövlət ənənələrinə sadiqlik hər bir gəncin başlıca vəzifə borucudur. O, həmçinin gəncləri müasir dövrdə informasiya sahəsindəki yeniliklərdən xəbərdar olmağa səsləyib, müxtəlif sosial şəbəkələrdə fəal olmağa, ölkəmiz haqqında həqiqətli yaymağa dəvət edib. Hikmət Hacıyev, eyni zamanda, dövlət başçısının birbaşa rəhbərliyi ilə həyata keçirilən müstəqil xarici siyasət və əldə etdiyimiz nailiyyətlər haqqında gəncləri məlumatlandırıb.

Daha sonra Bakı Dövlət Universiteti, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Dövlət İdarəçilik Akademiyası, Azərbaycan Dillər Universiteti, ADA Universiteti və Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin tələbələrindən ibarət olan “Diplomatiya könüllüləri”ni maraqlandıran suallar cavablandırılıb.

Heydər Əliyev Mərkəzinin parkında Uşaq festivalı

İyunun 1-də Heydər Əliyev Mərkəzinin parkında növbəti Uşaq festivalı təşkil olunub.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Uşaqların Beynəlxalq Müdafiəsi Gününe həsr olunan tədbir Heydər Əliyev Fondunun təşkilatçılığı, Təhsil Nazirliyinin dəstəyi ilə keçirilib.

Festival çərçivəsində mərkəzin parkında uşaqların maraqlarını əhatə edən, dünyagörüşlərini genişləndirən müxtəlif zonalar yaradılıb, ayrı-ayrı yaş qrupları üzrə əyləncəli və maarifləndirici proqramlar təqdim edilib.

Festivalda Bakıda və regionlarda fəaliyyət göstərən uşaq evlərinin sakinləri, internet məktəblərinin şagirdləri də iştirak ediblər.

Festival saatlarında uşaqlar Heydər Əliyev Mərkəzinin parkında quraşdırılan müxtəlif attraksionlarda, buz meydançasında əylənib, şahmat oyununda, eləcə də bir sıra idman növlərində özlerini sınayıblar.

Azyaşlılar “face art” zonalarında üzvləri arzuladına uyğun boyatdırılıb, rəqs, DJ, karaoke meydanlarında maraqlı anlar yaşayıb, sirk nömrələri izləyib, animatörlerle əyləniblər. Küçə incəsənəti həvəskarları asfalt üzərində rəsmlər çəkib, avtomobillərdə isə ralli meydançasında maşın sürüblər.

Mərkəzin parkında heyvansevərlər də müxtəlif macəralar yaşayıblar. Onlar bu-

Mərkəzi və “3 alma” uşaq ədəbiyyatı nəşriyyatı işə mütaliə zonaları təşkil edib. Tədbirin keçirildiyi müddətdə Heydər Əliyev Mərkəzinin parkında musiqi proqramları təqdim olunub. Uşaqlar, həmçinin Gənc Tamaşaçılar Teatrının aktyorlarının ifasında müxtəlif tamaşaları izləyiblər.

Mərkəzin parkında “InnoFest kəndi” də fəaliyyət göstərib. Bu zona Nəqliyyat, Rabitə və Yüksək Texnologiyalar Nazirliyinin təşəbbüsü ilə Azərbaycanın ilk dəfə keçirilən “Innovasiya Festivalı” (“InnoFest” çərçivəsində təşkil olunub.

“InnoFest kəndi”ndə innovativ məhsul və xidmətlərin, startapçılardan uşuqlu təbiiqlərinin nümayiş olunduğu, dron və robotlarla iş imkanı yaradan təlimlərin keçirildiyi “Robopark”, interaktiv muzey, VR oyunlar, “Baku Open Cyber Cup”, “TechFest Bakı” zonaları, əyləncə meydançası fəaliyyət göstərib.

Bayram münasibətlə uşaq evlərinin sakinləri və internet məktəblərinin şagirdlərinə Heydər Əliyev Fondu tərəfindən hədiyyələr verilib.

Beləliklə, uşaqlar iyunun 1-də gün ərzində Heydər Əliyev Mərkəzinin parkında öz arzularını və xeyallerini gerçəkləşdirərək, dostları ilə birgə səmərəli asudə vaxt keçirib, bayramlarını birgə qeyd etmək imkanı qazanıblar.

Atletlər kəndində Olimpiya Günü

“Bakı 2019” Avropa Gənclər Yay Olimpiya Festivalının başlanmasına 50 gün qalması və Olimpiya Günü münasibətlə iyunun 1-də Bakıdakı Atletlər kəndində təntənəli mərasim və idman yarışları keçirilib. AZƏRTAC xəbər verir ki, müasir Olimpiya hərəkatının yaranmasına 125 illik yubileyinə həsr olunan tədbir “Bakı 2019” Əməliyyat Komitəsinin və Azərbaycan Milli Olimpiya Komitəsinin (MOK) təşkilatçılığı, Təhsil Nazirliyinin dəstəyi ilə təşkil edilib. 1 iyun - Uşaqların Beynəlxalq Müdafiəsi Günündə keçirilən yarışa “Olimpiya mədəniyyəti və təhsil” proqramının iştirakçıları olan 500 məktəbli də qatılıb.

Tədbirdə gənclər və idman naziri Azad Rəhimov, Milli Olimpiya Komitəsinin vitse-prezidenti Çingiz Hüseynzadə, təhsil nazirinin müavini Firudin Qurbanov, MOK baş katibinin müavini Azər Əliyev, “Bakı 2019” Əməliyyat Komitəsinin korporativ direktoru Elçin Səferov, Olimpiya çempionları, idman ictimaiyyətinin nümayəndələri və digər qonaqlar iştirak ediblər.

Gənclər və idman naziri Azad Rəhimov yarış hazırlığına planla uyğun gəldiyini qeyd edərək deyib: “Bugünkü tədbir uşaqların iştirakı çox vacibdir. Çünki biz texniki və əməliyyat tədbirləri ilə yanaşı, uşaq və yeniyetmələr arasında idmanın təbliğini qarşımıza məqsəd qoymuşuq. Biz mümkün qədər çox uşağın idmana maraqlı göstərilməsinə və sağlam həyat tərzi sürməsinə istəyirik”.

Milli Olimpiya Komitəsinin vitse-prezidenti Çingiz Hüseynzadə çıxışında

müasir Olimpiya hərəkatının 125 illik yubileyinin Avropa Gənclər Yay Olimpiya Festivalının başlanmasına 50 gün qalması münasibətlə təşkil olunan bu tədbirlərin eyni günə təsadüf etməsindən məmnunluğunu bildirib: “Dostluq, qarşılıqlı hörmət, sülh və mükəmməlliyət özündə ehtiva edən Olimpiya hərəkatı dərin mənə və məzmunla malikdir. Məhz bu səbəbdən Bakıda keçiriləcək XV Avropa Gənclər Yay Olimpiya Festivalı ölkəmiz üçün tarixi əhəmiyyət daşıyır”.

Təhsil nazirinin müavini Firudin Qurbanov Avropa Gənclər Yay Olimpiya Festivalı və onun irsi çərçivəsində həyata keçirilən “Olimpiya mədəniyyəti və təhsil” proqramının məktəblilər üçün əhəmiyyətindən söz açıb. O bildirib ki, belə beynəlxalq proqramlar məktəblilərin hərəterəli inkişafında, onların dünyagörüşünün formalaşmasında misilsiz rol ala bilər.

Tədbirdə “Zirvələrə doğru” idman kampaniyasına start verilib. Kampaniya çərçivəsində 13-16 yaşlı yeniyetmələr basketbol, velosiped idmanı, atletika, tennis və üzgüçülük yarışlarında güclərini sınayacaqlar. Beş həftə ərzində federasiyalardan hər biri bütün iştirakçılar üçün “açıq qapı” günləri elan edəcək.

Avropa Gənclər Yay Olimpiya Festivalı Əməliyyat Komitəsinin korporativ direktoru Elçin Səferov en yaxşı nəticə göstərən uşaqların “Bakı 2019”da iştirak etmək və festivalı yaxından izləmək imkanı qazanacaqlarını bildirib. O, idmanı seven bütün uşaqların bu tumirə dəvət olduğunu vurğulayıb. Qeyd edib ki,

uşaqlar burada idmançılar, məşqçilərə şəxsən tanış ola və onlardan çox vacib məsləhətlər ala biləcəklər.

Tədbirdə atletika, basketbol, tennis, üzgüçülük və velosiped idman növləri üzrə milli federasiyalar həmin növlər üzrə interaktiv təqdimatlar edib.

Sonra Müasir Olimpiya hərəkatının və Beynəlxalq Olimpiya Komitəsinin təsis olunmasına 125 illik yubileyi münasibətlə Atletlər kəndində kütləvi qaçış yarışları təşkil edilib. Avropa Gənclər Yay Olimpiya Festivalının layihəsi olan “Olimpiya mədəniyyəti və təhsil” proqramında iştirak edən və 49 təhsil müəssisəsini təmsil edən 500 məktəbli finiş xəttinə birinci çatmaq üçün yarışılıb.

Turnirin sonunda iştirakçılar və qaliblər Milli Olimpiya Komitəsinin hədiyyələri və diplomları ilə təltif olunub.

Tədbir çərçivəsində “Olimpiya mədəniyyəti və təhsil” proqramında iştirak edən məktəblilərin Atletlər kəndinə ekskursiyası təşkil edilib. Uşaqlar festival zamanı Atletlər məskunlaşacaq idmançılar yaşayış, əyləncə və idman zonaları ilə yaxından tanış olublar.

Avropa Gənclər Yay Olimpiya Festivalı iyunun 21-27-də Bakıda keçiriləcək. Yarışlarda iştirak etmək üçün Azərbaycana 3600-dən çox idmançı və texniki nümayəndə gələcək. Atletlər gimnastika, atletika, basketbol, velosiped idmanı, həndbol, cüdo, üzgüçülük, tennis, voleybol və güləş yarışlarında qüvvələrini sınayacaqlar. Festival zamanı 12 idman obyektində 2500-dən çox könüllü fəaliyyət göstərəcək.

Heydər Əliyev Mərkəzinin parkında “InnoFest Village” təşkil edilib

İyunun 1-də “Innovasiya Festivalı” çərçivəsində Heydər Əliyev Mərkəzinin parkında “InnoFest Village” təşkil olunub. AZƏRTAC xəbər verir ki, nəqliyyat, rabitə və yüksək texnologiyalar naziri Ramil Usubov, gənclər və idman naziri Azad Rəhimov, Heydər Əliyev Mərkəzinin direktoru Anar Ələkbərov “InnoFest Village”də innovasiya Agentliyini təşkil edən innovativ məhsul və xidmətlərin, startapçılardan uşuqlu təbiiqlərinin nümayiş olunduğu, VR oyunlar, dronlarla, robotlarla iş imkanı yaradan təlimlərin keçirildiyi, əyləncə zonası ilə təchiz edilmiş “Robopark” pavilyonunda olublar.

Bir neçə zonanı ibarət olan pavilyonda “Mars Academy” tərəfindən gələcəyin

yenilikli texnologiya mühəndisliklərinin yetişməsinə töhfə vermək, kiçik yaşlardan bu sahəyə maraqlı olmaq məqsədilə STEAM (Science, Technology, Engineering, Art, Math - Elm, Texnologiya, Mühəndislik, İncəsənət, Ri-

yaziyyat) təhsil proqramları barədə məlumatlar təqdim edilir. Proqramın hədəfi peşə seçimi mərhələsinə gəlib çatmış gənclərə özərləri müxtəlif peşələrdə sınaqlamaq, eləcə də düzgün seçim etməkdə kömək olmaqdır.

Bundan başqa, “Azercell” şirkətinə məxsus əyləncə zonasında interaktiv oyunlar, şirkətin göstərdiyi xidmətlərə yanaşı, internet təhlükəsizliyi ilə bağlı məlumatlar təqdim olunur. Həmçinin Nəqliyyat, Rabitə və

Yüksək Texnologiyalar Nazirliyinin tabeliyində fəaliyyət göstərən “Azərmarka” MMC tərəfindən keçirilən 1 iyun - Uşaqların Beynəlxalq Müdafiəsi Gününe həsr olunmuş “Gələcək” mövzusunda rəsm müsabiqəsinin

qalibləri də “InnoFest Village”də elan edilib. Birinci yer qalibi 12 yaşlı Paşayev Əlcamal 300, ikinci yer sahibi 12 yaşlı Aşımli Əli və 10 yaşlı Əbdürrəhimli Ziya 200, üçüncü yerli tutan 10 yaşlı Əliyeva Aylin isə 100

AZN məbləğində pul mükafatı ilə mükafatlandırılıb. Qalibləri təbrik edən nəqliyyat, rabitə və yüksək texnologiyalar naziri Ramil Usubov bildirdi ki, onların rəsmlərindən poçt markaları hazırlanaraq dövriyyəyə buraxılacaq.

“InnoFest Village” çərçivəsində, həmçinin “Baku Open Cyber Cup” kibernetika turniri təşkil edilib.

Nəqliyyat, Rabitə və Yüksək Texnologiyalar Nazirliyinin dəstəyi, Heydər Əliyev Mərkəzinin tərəfdaşlığı ilə Azərbaycan Kibernetika Federasiyası tərəfindən keçirilən turnirdə “playstation” platformasında iki oyun növü “PES 2019” üzrə yarışlar olub. Turnirdə 15 yaşdan yuxarı şəxslər iştirak ediblər. Hər bir oyun növü üzrə seçilmiş 64 iştirakçı gücünü sınayıb. Olimpiya sistemi üzrə keçiriləcək oyunlardan sonra qaliblər müəyyənləşdirilib. Yarışın qalibləri pul mükafatı ilə təltif olunub.

“InnoFest Village” öz işini sabah da davam etdirəcək.

REGIONLAR

Zəhmət bəhrəsiz qalmır

rayonda əhalinin məşğulluğunun təmin edilməsi daim diqqət mərkəzində saxlanılır. Məhz bunun nəticəsidir ki, ilin ilk 3 ayında 480 yeni iş yeri yaradılmışdır. O cümlədən "İşsiz Dostu" proqramına uyğun olaraq "DOST İş Mərkəzi" MMC tərəfindən 450 nəfər haqqı ödənilən ictimai işlərə cəlb olunmuşdur.

Əhalinin işlə təminatında yeni açılan istehsal sahələri

nin tikintisində işlər davam edir. Kənd təsərrüfatının bitkiçilik və heyvandarlıq istiqamətləri üzrə böyük istehsal gücünə malik olan Aqroparkın inşasında isə son tamamlama işləri görülür.

Məlum olduğu kimi, son illər ölkəmizdə ənənəvi kənd təsərrüfatı sahələrindən olan baramaçılığın və tütüncülüğün sürətli inkişafına nail olmaq üçün bir sıra işlər həyata

odur ki, əldə olunan gəlirlər kənd sakinlərini razı salır. Rayonda əkin sahələrinin suvarma suyu ilə təminatı üçün də tədbirlər görülür, əvvəllər mövcud olan çətinliklər aradan qaldırılır. Tovuzçay su anbarının istifadəyə verilməsi ilə 20 min hektar torpaq sahəsinin suvarma suyu ilə təminatı yaxşılaşmış, 300 hektar yeni torpaq sahəsi əkin dövriyyəsinə daxil edilmişdir.

İçməli su ilə təminatın yaxşılaşdırılması da diqqət mərkəzindədir. Hazırda Tovuz şəhərinin içməli su təchizatı layihəsi icra olunur. Tarix-diyarşünaslıq muzeyinin və Bayraq Meydanının tikintisində son tamamlama işləri görülür. Qovlar şəhərində 100 yıllık körpələr evi-uşaq bağçasının tikintisi başa çatmışdır. 624 şagirdlik Alakol kənd tam orta məktəbinin,

Biləsuvar rayonunda, bir çox yerlərdən fərqli olaraq, çiyid toxumunun çıxışı səpsuvar yolu ilə alınır. Yəni çiyid səpinindən dərhal sonra dayaz şəkildə baraza çökülür və onlar vasitəsilə sıza şəkildə su axıdılır. Torpaq altındakı toxum islanır, günəş şüalarının təsiri ilə çücürür, ən çoxu 10 gündən sonra cərgələr görünməyə başlayır.

Su təkə aydınlıq deyil...

Bu mühüm işin optimal müddətdə və keyfiyyətlə başa çatdırılması xüsusilə diqqət və bacarıq tələb edir. Gerek selləməyə və gölləməyə yol verməyəsən. Çünki su torpağın üstünü örtərsə, onda normal çıxış almaqdan söhbət gedə bilməz. Su altında qalan toxum ya çürüyəcək, ya da qaqsız bağlanmış torpaq altından çıxıb bilməyəcək. Belə hal həm də su itkisi deməkdir.

Buna görə də Biləsuvar Rayon Suvarma Sistemləri İdarəsinin kollektivi həmişə olduğu kimi, hazırı təsərrüfat ilini üçün də işləri yaxşı qurmuşdur. Hələ qış aylarında onlar idarənin balansında olan 24 hidrotexniki qurğunu, 2 istehsalat binasını işlək vəziyyətə gətirmiş, 4 kilometr uzunluğundakı lotok, 8 kilometrlik beton kanallarda və 10 nasos stansiyasında cari təmir işləri aparmış, 8 min metr lotok kanalı lildən təmizləmişlər. Bunlarla yanaşı, torpaq mülkiyyətçilərinin əkin sahələrinə xidmət edən 481 kilometr suvarma kanalı çəkilmişdir. 2019-cu ilin birinci rübündə isə 4 nasos və 5 kilometr uzunluğundakı lotokun təmiri başa çatdırılmışdır.

istifadə olunması diqqət mərkəzində saxlanılır və intensiv əkinçilik metodları tətbiq edilir. Regionların sosial-iqtisadi inkişafı dövlət proqramlarına və Prezident İlham Əliyevin qeyri-neft sektorunun inkişaf etdirilməsi, idxalın minimuma endirilməsi, yeni iş yerlərinin yaradılması ilə təmin edilməsi ilə bağlı göstəriş və tapşırıqlarına uyğun olaraq genişmiqyaslı tədbirlər həyata keçirilir.

Rayon suvarma sistemləri idarəsinin rəisi Ədalət Babayev dedi ki, 38 min 909 hektar suvarılan əkin sahəsinə 9 min 139 hektar dövlət fondu torpağı da əlavə edilmişdir. "Bütün bunlar məsuliyyətimizi daha da artırır. 2019-cu ildə suvarma işlərini daha da yaxşılaşdırmaq üçün əlavə olaraq 5 nasos stansiyasının dizel yanacağından elektrik iş rejimində keçirilməsini və "R-6" təsərrüfatlararası kanalı 950 metrlik hissəsinin yenidən qurulmasını planlaşdırmışdır."

Sonda onu da qeyd edək ki, idarənin işçiləri öhdələrinə düşən vəzifələrin məsuliyyətini dərindən dərk edərək hər bir fermer və torpaq mülkiyyətçisi, habelə su birlikləri ilə əlaqəli iş qururlar. Bu isə son nəticədə - payızda, məhsul yığımı başa çatdıqda özlük daha aydın göstərəcək.

Bir sözlə, torpağın hər hektarından daha səmərəli

Seyran CAVADOV, "Azərbaycan"

Son illər Tovuzda həyata keçirilən genişmiqyaslı işlər nəticəsində rayonun siması başdan-başa dəyişmiş, əhalinin həyat tərzi keyfi yüksəlmişdir. Amma onlar qazandıqları nailiyyətlərdən arxayınlaşmır, daha böyük hədəfləri dəf etmək üçün çalışırlar. Bunu cari ilin ilk rübü ərzində əldə olunmuş uğurlar da təsdiqləyir.

Cari ilin üç ayında rayonda 52 milyon 975 min manatlıq məhsul istehsal edilmişdir ki, bu da əvvəlki ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə xeyli çoxdur. Bu müddət ərzində 13 milyon 146 min manatlıq kənd təsərrüfatı məhsulları istehsal edilərək 1,2 faiz artıma nail olunmuşdur.

2019-cu ilin əvvəlindən bilavasitə əhalinin rifah halının yaxşılaşmasına hədəflənən tədbirlərin reallaşdırılması daha da intensivləşmişdir. Rayonda əhalinin özünüməşğulluğunun təmin olunması sahəsində müvafiq tədbirlər həyata keçirilmişdir. 132 ailəyə müəyyən olunmuş hədd daxilində qaramal və davarlar, 6 nəfərə isə müxtəlif xidmət sahələrində işləmək üçün avadanlıqlar verilmişdir. Bu il həmçinin müxtəlif sahələr üzrə 18 nəfər təlim kurslarına cəlb edilmişdir. Ünmüyyətlə,

"ASAN xidmət" mərkəzinin, həmçinin Bozalqanlı adına Aşıq Sənəti Dövlət Muzeyinin tikintisində işlər davam edir.

Yol infrastrukturuna gəlincə 31,9 kilometrlik Əsrək Cirdaxan-Kirən-Baqallı avtomobil yolunun tikintisi başa çatdırılmışdır. Qovlar-Əyyublu-Alakol-İbrahimhacı-Yanıqlı-Ağacqala-Qoçdərə-Çobansığnaq-Yoğunbulaq-Sarıtala avtomobil yolunun bu il başlayan tikintisi sürətlə davam edir. Tovuz-Böyük Qışlaq-Qaralar və Tovuz-Qovlar-Ağbaşlar avtomobil yollarının əsaslı təmiri bu ərazidə yaşayan əhalinin rahatlığını təmin etməklə yanaşı, yolboşu turizm məkanlarının, işə obyektlərinin yaranmasına və əraziyə turist axınının artmasına şərait yaratmışdır.

Sabir ƏLİYEV, "Azərbaycan"

ta keçirilir. İqtisadi cəhətdən sərfəli olan bu sahələrin dirçəldilməsi Tovuz rayonunda da diqqət mərkəzində saxlanılır. Hazırda rayonun 30 yaşayış məntəqəsində 160 ailə ipekkürdü başlayır. Tütüncülük sahəsində də göstəricilər sevincindiricidir. Ən əsası da

mişdir. Bundan başqa, son 5 ildə rayonda 63 subartezian quyu su qazılaraq istismara verilmiş, nəticədə 819 hektar sahənin suvarma təminatı qaydaya salınmışdır. Bu il rayonda daha 12 subartezian quyunun qazılması nəzərdə tutulur.

Arıçılar bu il təsərrüfatlarından ikiqat məhsul gözləyirlər

Qubalı arıçılar bu il təsərrüfatlarından ikiqat məhsuldarlıq gözləyir. Erken yazda havaların ölverişli keçməsi arı ailələrinə müsbət təsir göstərib.

Qubalı arıçı Telman Balabəyov AZƏRTAC-a bildirib ki, hazırda arıçılar arı yeşiklərini arandan dağətəyi ərazilərə köçürürlər. Bu il erkən yazda havanın yağintılı keçməsi bitkilərin çiçəklənmə dövrünün daha uzunmüddətli olmasına şərait yaradır. Bu da arıların bal toplamaq imkanını artırır.

Telman Balabəyov bildirir ki, arı ailələrinin mövsüm dövründə planlı surətdə köçürülməsinin optimal təşkilatı bal məhsuldarlığının artırılmasının əsas amillərindəndir. Köçürülmə işinin düzgün təşkil edilməsi, ilk növbədə, arı ailələrinin inkişafına səbəb olur. Arıçılıqla məşğul olan fermerlər arı ailələrinin yonca, xaşça, şabdar bitkiləri olan əkin sahələrinin, təbii biçənəklərin, cökə və akasiya meşəliklərinin yaxınlığına köçürülməsinə üstünlük verirlər.

İyun ayının ikinci ongunluyundan isə qubalı arıçılar təsərrüfatlarını dağətəyi zonalarından dağlıq ərazilərə köçürəcəklər. Quba Dövlət Aqrar İnkişaf Mərkəzinin sektor müdiri Aydın Qədimliyev bu il rayondakı arıçılıq təsərrüfatlarından 300 tondan çox bal əldə ediləcəyini proqnozlaşdırdığını bildirir. Ötən il isə bu rəqəm 150 ton təşkil edib.

"Dövlət tərəfindən subsidiyanın verilməsi hər bir arıçını təsərrüfatını genişləndirməyə sövq edir. Bu da ölkəmizdə məhsul bolluğunun yaranmasına gətirib çıxarır. Mən ixracatla məşğul olan şirkətlərə səsənərək bildirmək istəyirəm ki, bu il bal bol olacaq. Ona görə də Azərbaycanın xaricə bal ixracatı istiqamətində fəaliyyətlərini artırma bələrlər" deyərək A.Qədimliyev söyləyib.

Quba rayonunun ölverişli təbii-iqlim şəraiti, zəngin yem ehtiyatları və qiymətli cinslərə malik arı genofondu arıçılığın inkişaf etdirilməsi üçün geniş imkanlar yaradır. Hazırda rayondakı təsərrüfatlarda 20 minə yaxın arı ailəsi saxlanılır.

Kombaynlar start xəttindədir

Əvvəli 1-ci səh.

Onun 9-u "New Holland", 9-u "Şampo", 2-si "KLASS", 2-si "Niva" markalı taxıl biçənçiləridir. Həmişə saz vəziyyətə gətirilmişdir və start xəttindədir. Əlavə olaraq bir sıra bölgələrdə taxıl nisbətən gec yetişdiyindən onlar rayonumuza köməyə gəlmişlər. Xocavənd, Beyləqan, Quba, Qusar, habelə cənub bölgəsində 50 kombayn artıq Neftçaladadır.

Eyni zamanda, rayonumuzda ayrı-ayrı adamlarda 37 şəxsi kombayn var ki, onlar da biçində iştirak edəcəklər.

Kombaynların, digər texnikaların səmərəli, məhsuldar işləməsi üçün zəruri tədbirlər həyata keçirilmişdir. Bu məqsədlə yanacaq daşıyan maşınlar ayrılaraq, texniki xidmət briqadaları yaradılmış, yanğın hallarına qarşı tədbirlər müəyyən edilmişdir. Məqsəd elin əvəzsiz neməti olan taxılı vaxtında biçməkdir.

S.CAVADOV, "Azərbaycan"

Zaqaqala kümçüləri hədəfə doğru irəliləyir

Əvvəli 1-ci səh.

İ.Lələyev deyir ki, bu il 150 qramdan bir qədər artıq ipekkürdü götürüblər və prosesdə özü ilə yanaşı, qohumları da iştirak edir. Gənclər yem probleminin həllinə kömək edir, böyüklər qurd-lara qulluq göstərirlər.

Aşağı Tala inzibati ərazi dairəsi üzrə nümayəndə Abdüləziz Əliyev bildirir ki, kəndin 7500 nəfər əhali, 2250 təsərrüfatı var. Əsasən bitkiçilik və heyvandarlıqla məşğul olanlar daha çox qazanırlar. Onun sözlərinə görə, barama-

çılıq bu kəndin camaatı üçün tanış sahədir. Kənddə vaxtilə bu sahədən yaxşı dolananlar olub. İndi bu iş yenidən canlanır. Cari il üçün kənd sakinləri 3,5 ton barama təhvil verilməyi hədəf götürüblər. Keçən il isə bu rəqəm 2100 kiloqram olmuşdu. İndiyədək kənd üzrə 20 minə yaxın tutuqı əkilib. Onlar əsasən Şəmkir rayonundan gətirilib. Bundan başqa, həyatıyan təsərrüfatında ting yetiştirən fermerlər də var."

Əli SƏLİMOV, "Azərbaycan"

Könüllü gənclər təltif edilib

Sumqayıt şəhər Gənclər evində gənc könüllülər üçün bədii-əyləncəli tədbir təşkil edilmişdir.

Şəhər Gənclər və İdman Baş İdarəsinin təşkilatçılığı ilə keçirilən tədbirdə müxtəlif sahələri təmsil edən könüllülərin, hökumət və qeyri-hökumət gənclər təşkilatlarının nümayəndələri iştirak etmişlər. Şəhər Gənclər və İdman Baş İdarəsinin əməkdaşı Ceyhun Hüseynov və Qarabağ Müharibəsi Əlilləri, Vete-

ranları və Şəhid Ailələri İctimai Birliyinin Sumqayıt şəhər şöbəsinin sədri Tərlan Hacızadə ölkəmizdə həyata keçirilən uğurlu dövlət gənclər siyasətindən söhbət açıblar. Tədbirdə Sumqayıtda gənclərin hərtərəfli inkişafına yaradılan şəraitdən, yeniyetmə və gənclərin bilik və bacarıqlarının dəstəklənməsindən də danışılıb. Qeyd olunub ki, əsas fəaliyyət istiqamətlərindən biri gənclər arasında könüllülük fəaliyyətinin təşviq edilməsidir.

Gənclər klubunun idarə heyətinin bir qrup üzvü fəaliyyətinin bir ilyi münasibətilə şəhər Gənclər və İdman Baş İdarəsinin fəxri fərman və hədiyyələri ilə təltif olunub.

Tədbirdə Sumqayıt Musiqi Kollecinin tələbələrini, istedadlı və yaradıcı gənclərin ifasında musiqilər səsləndirilib, şeirlər oxunub.

Akif ƏLİYEV, "Azərbaycan"

Alakol kəndində 624 şagird üçün tikilən məktəb binası yeni dərslərdə istifadəyə verəcək

Respublikamızın bütün bölgələrində olduğu kimi, Tovuz rayonunda da təhsil infrastrukturunun yenilənməsi istiqamətində həyata keçirilən tədbirlər davam edir.

AZƏRTAC xəbər verir ki, hazırda rayonun Alakol kəndində N.Sadıqov adına tam orta məktəb üçün yeni binanın tikintisi aparılır.

2019/2020-ci tədris ilinin əvvəlində açılış nəzərdə tutulan məktəb binası 3 mərtəbədən ibarətdir.

Artıq tikintisi yekunlaşmış binanın yaxın günlərdə daxilində təmir işlərinə başlanılacaq. 624 şagird üçün nəzərdə tutulan məktəb müasir maddi-texniki vasitələrlə də təchiz ediləcək.

"Azərpambıq ASK"nın Ağcabədidəki zavodunda 72,5 min ton pambıq emal ediləcək

"Azərbaycan Sənaye Korporasiyası" ASC-dən AZƏRTAC-a bildirilib ki, qurumun baş direktoru Kamran Nəbizadə "Azərpambıq ASK" MMC-nin Ağcabədi rayonundakı pambıq istehsalat zavodunda aparılan yenidənqurma işləri ilə tanış olub. Baş direktor görülən tədbirlərin zamanında tələblərinə uyğun, vaxtında, həm də keyfiyyətlə başa çatdırılmasını tövsiyə edib.

Məlumat verilib ki, bu il məhsul yığımı mövsümündə zavodda 72 min 500 ton pambıq emalı nəzərdə tutulur. Zavodun gücü ilə işə düşdükdən sonra cəmiyyətin ətraf rayonlarda yerləşən məntəqələrindən də həmin müəssisəyə pambıq qəbul olunaraq emala verəcək. Zavodda Ağcabədi rayonu üzrə 10 min ton, Ağdam rayonu üzrə 1500, Tərtər rayonu üzrə 3375, Goranboy rayonu üzrə 3 min ton - ümumilikdə 17 min 875 ton pambıq tedarük və emal olunacaq.

Hazırda zavodda köhnə, sıradan çıxmış avadanlıqların demontaj işlərinə başlanılıb. Bununla yanaşı, təmir-bərpa və yeni avadanlıqların alınması istiqamətində də tədbirlər planı hazırlanaraq həyata keçirilir. Yeni, müasir tələblərə cavab verən pambıq emalı zavodunun kütləvi pambıq tedarükü dövrü ilə eyni vaxtda işə salınması planlaşdırılır.

Hamının sevdiyi Bakı

Foto Ferhan BAĞIROVUNDUR

Naxçıvanda IV Göycə festivalı keçirilir

"Naxçıvanqala" Tarix-Memarlıq Muzey Kompleksində növbəti IV Göycə festivalı keçirilir. AZƏRTAC xəbər verir ki, festivalın açılış mərasimində tədbirin aparıcıları qədim Naxçıvanın zəngin mədəniyyəti, çoxəsrlik tarixi ilə yanaşı, bu torpaqda yetişən nemələri ilə də dünyada tanındığını bildirdilər. Qeyd edilib ki, Naxçıvanın istər təbii duzu və mineral bulaqları, istərsə də bəhərli bağlarında yetişən növbəti meyvələri süfrələrimizin dad-tamına, bərkətinə çevrilib. Hələ orta əsrlərdə səyyahlar Naxçıvanı "meyvə cənnəti" adlandırıblar. Naxçıvanda hər mövsümün öz meyvəsi var. Bu meyvələr içərisində öz dadı-tamı ilə seçilən Naxçıvan göycəsidir. Naxçıvanlı bağbanların, xalq seçkişiyəçilərinin eməyinin bəhrəsi olan Naxçıvan göycəsinin tarixi VII əsrdə gedib çıxır. Bu gün Naxçıvan şəhərində və muxtar respublikanın rayonlarında göycənin müxtəlif növləri yetişdirilir.

Aparıcılar 2016-cı ildən başlayaraq keçirilən Göycə festivalının əhəmiyyətindən danışıaraq bildirdilər ki, Naxçıvanda yetişən göycə ilə yanaşı, ləzzətli dadı olan alma, armud, qoz, badam, üzüm sortları da ölkəmizdə və dünyada yaxşı tanınır.

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Naxçıvan Bölməsinin Bioresurslar İnstitutunun elmi işçisi, aqrar elmlər doktoru Varis Quliyev çıxış edərək deyib ki, Naxçıvan göycəsi sortunun adı becaridiyi ərazinin və fərsadlı meyvəsinin rənginə uyğun olaraq adlandırılıb. "Göycə" sözü göyümtül-yaşıl mənasında olmaqla bərabər, "yeni", "təzə" mənasını da ifadə edir. Muxtar respublikada yazın ilk yeşil meyvələrindən biridir. Naxçıvanın torpaq-ıqlım şəraiti göycənin tez böyüməsi, inkişafı, bol və yüksək keyfiyyəti məhsul verməsi üçün olduqca əlverişlidir. Əsasən Arəziyot məli düzənlik ərazilərdə Naxçıvan göycəsi sortundan ibarət bağların salınması üçün olduqca əlverişli ekoloji mühit var. Çoxillik göycə ağacları 10-25 il normal məhsul verir, hər bir ağacdən ildə təqribən 50 kiloqrama qədər məhsul toplanır. Naxçıvan göycəsi, adətən yazda, yayda və payızda müxtəlif calaq usulları ilə çoxaldılır. Calaqaltı kimi çayırdeklil meyvələrin tıngırlarından istifadə edilir. Calaqətmədə al-buxara ağacından istifadə etdikdə göycə meyvələri nisbətən iri və şirin, badam ağacına calaq edildikdə isə göycə ağacları uzunömürlü olur.

Tədbirin bədii hissəsində Naxçıvan Dövlət Filarmoniyasının Mahni və Rəqs Ansamblının ifasında səsləndirilən şən mahnılar və rəqslər festival iştirakçıların tərəfindən alqışlarla qarşılandı. Qeyd edək ki, festivala muxtar respublikanın şəhər və rayonlarından 250-dən çox ailə təsərrüfatı 18 tondan artıq göycə gətirib.

Milyonların zəkasına işıq saçan əlifba

Lui Brayl. Bu ad sizə nəso deyirmi? Yəqin çoxunuza tanış gəlmədi heç. Halbuki bu şəxs milyonların oxuyub-yaza bilməsinə, təhsil almasına vasilə olub. Məhz bu şəxsin yaratdığı əlifba sayəsində gözəndən əllillər cəmiyyətdən təcrid olunmadan maariflənmə imkanlarını genişləndiriblər. İstedadlarını özə çıxarıblar, sevdikləri sahənin peşaklarına çevriliblər...

Yeni azaldaraq, 12-dən 6-ya endirir, şrifti sadələşdirir və rəlyef-nöqtəli yazı sistemini yaradır. Bu, daha asan və tez öyrənilən idi.

Brayl daha bir neçə il bu şriftin təkmilləşməsi üzərində çalışır. Şriftin ilkin variantını 1829-cu ildə bitirdiyi və çalışdığı institutun idarə heyətinə təqdim edir. Lakin heyət bu şriftin görmə qabiliyyəti olan müəllimlər üçün narahat olduğunu əsas tutur. Yalnız 1837-ci ildə gözəndən əllil və görmə qabiliyyəti zəif olan şəxslərin israrı ilə idarə heyəti yenidən bu məsələyə baxır. Beləliklə, Lui Braylın yaratdığı şrift bütün dünyada istifadə olunan gözəndən əllil və görmə qabiliyyəti zəif olan şəxslər üçün Brayl əlifbası kimi tarixə düşür.

Qeyd edək ki, Lui Brayl 1828-ci ildə təhsilini başa vuranda oxuduğu kral institutunda kiçik müəllim-repetitor kimi çalışmaq təklifi alır. 1833-cü ildən isə müəllim işləyir. Bütün həyatı boyu orada tarix, cəbr və həndəsədən dərs deyir. O, həm də istedadlı musiqiçi idi. Oduq ki, hər və rəqəmlərdən başqa, not üçün də şrift yaradaraq gözəndən əllil və görmə qabiliyyəti zəif şəxslərə musiqini tədris edirdi.

Lui Brayl 1852-ci ildə 43 yaşında vəfat edən 2 gün sonra Parisdə uzun illərdən onunla birlikdə "adımlayan" vəram xəstəliyindən vəfat edir və doğulduğu Kopreydə dəfn olunur. 100 illik yubileyi arafəsində - 1952-ci ildə neşi təntənəli şəkildə Panteona köçürülür. Hazırda Lui Braylın uşaqlıq illerinin keçdiyi Kopreydəki evi muzey kimi fəaliyyət göstərir. Həmin ev-muzeyə aparacaq körpüyə Lui Braylın adı verilib. Kopreydən başqa, Fransanın bir neçə başqa şəhərlərində də büstü ucaldılıb. Bu görkəmli şəxsin doğum günü - 4 yanvar isə bütün dünyada Brayl əlifbası günü kimi qeyd olunur.

Məlumat üçün bildirək ki, ənənəvi altınöqtəli Brayl əlifbasına 64 simvoldaxil edilib. Bu əlifba ilə deqiqədə 150 söz oxumaq mümkündür və bu, normal görmə qabiliyyəti olanların oxumaq tezliyinin təxminən yarısını təşkil edir.

Brayl əlifbası əsasında ilk kitab 1837-ci ildə nəşr edilmiş "Fransa tarixi" kitabıdır. Brayl əlifbası ilə kitab buraxan bir sıra neşriyyatlar var. Onlardan ən böyüyü Londona korlar üçün Kral İnstitutudur. Həmin neşriyyat qəzet və kitablardan başqa imtahan sənədləri və hətta bank bildirişləri də çap edir.

Azərbaycanda 1981-ci ildən Gözəndən Əllillər üçün Respublika Kitabxanası fəaliyyət göstərir. Kitabxananın fondunu Brayl kitabları, audiokassetlər, CD-lər və dövrü mətbuat, 20 min nüsxə ədəbiyyat təşkil edir. Dünyada təxminən 124 milyon görmə qabiliyyəti olmayan insan yaşayır. Müasir informasiya texnologiyaları inkişaf etdikcə Brayl tipli texnologiyada inkişaf edir. Azərbaycanlı mütəxəssislər bu zərurəti nəzərə alaraq Brayl pad yaradıblar. Bu qurğunun geniş istehsalına hələ başlanmasa da, bir neçə xarici ölkənin marağına səbəb olub.

Dünya olduğu kimi

Bilirsinizmi...

- + Dünya yaranandan bu günə qədərki hər şeyi 24 saata sığdırmağa çalışsaq, insanlar bu vaxtın sadəcə 1 dəqiqə 17 saniyəsini təşkil edər.
- + Helikopterin adlı köpək balığının 270 milyon öncə yaşadığı düşünülür. Onu qorubə edən özəlliyi isə mişar dişli dairəvi çənəsi olub.
- + Çində ingilislər danşanların sayı Amerikadakılardan daha çoxdur.
- + İnsanlar oksigensiz 3 dəqiqə, susuz 3 gün, yemək yemədən 3 həftə yaşaya bilərlər.
- + 2011-ci ildə Yaponiyada baş verən 8,9 ballıq zəlzələ nəticəsində günlərin uzunluğu 1,8 mikro saniyə azalıb.
- + Qarışqalar mecbur qaldıqlarında 2 həftə suyun altında yaşaya bilərlər.
- + Hər bir qoz 107 milyon hüceyrədən ibarətdir və onların hamısı işığa qarşı həssasdır.
- + Kişilərin arasında hər 12-ci adam daltonikdir.
- + Hər kirpiyin 5 ay ömrü var.
- + Hər gün 275 milyona yaxın yeni ulduz yaranır.

Bədənimizi tanıyaq

İnsan orqanizmi barədə bəzi maraqlı faktları diqqətinizə çatdıraraq, Cəkisi 70-80 kq olan insanın orqanizmində 45,5 kq oksigen, 12,6 kq karbohidrat, 7 kq hidrogen, 2,1 kq azot, 1,4 kq kalsium, 700 qf fosfor var. Bütünlükdə digər elementlər isə (kalium, kükürd, natrium, xlor, maqnezium, dəmir və sink) təxminən 700 qram təşkil edir. Bu "var-dövlətin" hamısı amerikan yazıçının hesablamalarına görə, 1 dollar 98 sentə bərabərdir.

İnsan orqanizmində yaşayan bakteriyaların ümumi çəkisi 2 kiloqramdır. Bakteriyaların çoxu ziyanlıdır, eksiyyəti isə biza sadəcə lazımdır. Onlar insanın bağırsağında B2 və F vitaminlərini istehsal edirlər. Bakteriyaların köməyi ilə şərab, pivə, turş süd məhsulları, xəm və s. hazırlanırlar. Bakteriyalar çirkli suları təmizləyir. Neftin, qazın və sellülozun təmizlənməsində də bakteriyalardan istifadə olunur. Çox təəssüf ki, yuyucu tozların və sabun reklamlarının nəticəsində bakteriyalar yalnız ziyanlı bir şey kimi tanınır.

Yalnız kəllə beyininin qabığında 16 milyarda yaxın sinir hüceyrələri mövcuddur. Onların hər biri neyron və dendrit toru ilə 20 min başqa hüceyrələrlə bağlıdır. Bu o deməkdir ki, beyinizdə hüceyrələrin mümkün ahənginin, yer dəyişməsinin və digər hüceyrə kombinasiyalarının sayı bizim tanıdığımız kainatın molekullarının sayından çoxdur.

30 yaşdan başlayaraq insanın əsas beyin ölçüləri azalır. Kişilərin beyininin çəkisi 20-29 yaşlarında, qadınlarda isə 15-19 yaşlarında maksimal ağırlıqda olur.

Təbiətin dostları - Zolaqlı at

Zebr atlar fəsiləsinin atlar cinsinin yarımcınsidir. 3 növü var - dağ, səhra və düzənlik zebr. Zebr və əhlişəkilərin atların hibridindən alınan zebrlər zebroid, eşşəklərlə hibridindən alınan zebrlər isə zebrül adlanır.

Əvvəllər zebrlər bütün Afrikada yayılmışdır. Bu gün düzənlik zebralarına daha çox Sudan, Həbəşistan, Şərqi Afrika savannalarında, materikin cənubuna qədər olan ərazilərdə rast gəlinir. Səhra zebrləri isə Şərqi Afrikada, Keniyada, Həbəşistan və Somalının quru savannalarında yayılıb.

Zebrlərin daha çox yayılması növü dağ zebrləridir. Onlara Namibiya və Cənubi Afrikanın dağlarında bəzən 2000 metrə qədər yüksəkliklərdə rast gəlmək mümkündür.

Ən kiçik növləri dağ zebrləridir. Hündürlükleri 118-132 santimetr, çəkili 204-257 kiloqrama çatır. Zebr balaları doğulduqdan 20 dəqiqə sonra yeyir, 45 dəqiqə sonra isə tulla-nə bilirlər. 3 aylığına kimi bala zebrlər su içməyə gətmirlər. Anaları su içməyə gədən zaman onlar erkək zebraların yanında qalırlar. Təhlükə zamanı zebrlər balalarını qorumaq üçün onları sürünlər içərisində doğru itələyirlər. Sürü qaçarkən balalar daim ortada olur və anaların yaxın hərəkət edirlər.

Bir çox zebrlər gizlənməyə yer olmayan açıq otlaqlarda yaşayırlar. Buna görə də heyvətdə qala bilmək üçün çox sürətlə qaçmağa mecburdurlar. Onların bütün bədən quruluşu məhz buna uyğunlaşdırılıb. Uzun ayaqları, güclü əzələləri və keyfi genişlənmə bilən ağıciyərləri var. Yorulmadan və sürəti azaltmadan çox uzun məsafəyə qaça bilərlər. Zebrlərin sümkükləri yüngül, amma güclüdür. Tez-tez su içirlər.

Su olmayan bölgələrdə isə qoxu hissiyyatından istifadə edərək çuxur qazıb təmiz su tapırlar.

Zebrlərin heç birinin zolaqlarını digərləri ilə eyni deyil. Yeni hər zebrin özünəməxsus zolağı var. Alimlər düşünür ki, zebrlərin ulu babaları əslində qara rəngli olub. Onlardan bezilərinin üzərində mutasiya nəticəsində yaranmış ağ zolaqlar olan hissəni milçəklər göstərib. Daha sonra zebrlərin ağ zolaqlı nəslə dominant olmağa başlayıb və nəticədə indi onların hamısı ağ-qara zolaqlıdır. Bəs bu zolaqlar nə işə yarayır?

Heyvanların əsas müdafiə usullarından biri kamuflyajdır. Zebrlərin zolaqları da kamuflyaj funksiyası yerinə yetirərkən düşmənlərindən gizlənmələri təmin edir. Zebrləri savannalardakı hündür otların içərisində ayırd etmək çətin olur, çünki zolaqlar onların aydın görünməsinə mane olur. Zebrlər birlikdə yaşadığı zaman bu zolaqlar səbəbindən yirtici heyvanları sürünlər bütöv görür, buna görə də olmağa qədərlikləri heyvanı ayırd etməkdə çətinlik çəkir. Beləliklə, zebrlər düşmənlərindən qorunurlar.

Həmçinin bu ağ-qara zolaqlar zebrləri qansoran və xəstəlik

daşıyan ağcaqanadlardan da qoruyur. Alimlər bu ağcaqanadların üfütü xətt üzrə düşən işıqdan təsirləndiyini aşkar ediblər. Ağcaqanadlar suyun üzərində olan yarpaqlara sürfə qoyurlar. Suda əks olunan üfütü işıqlar ağcaqanadı suyunə, yarpağa yönləndirir. Ağcaqanad zebrin zolaqlarını işıqlara bənzədirək su olduğunu düşünür və ona yaxınlaşır.

Zebr zolaqlarının başqa bir xüsusiyyəti də tanınmalarını təmin etməsidir. Hər bir insanın barmaq izi fərqli olduğu kimi, zebrlərin zolaqları da bir-birindən fərqlidir. Zebrlər bir-birini, eləcə də balalar anasını özünəməxsus zolaqlarından və qoxularından tanıyırlar.

İngiltərənin Bristol Universitetində aparılan araşdırmanın nəticəsinə görə isə zebrlərin dərilərinin zolaqlı olması onları ölümcül xəstəlik daşıyan at milçəklərindən qoruyur. Araşdırma zamanı atların üzərinə zebrə na-xışlı örtüklər atılıb. At milçəkləri həmin atları yaxınlaşsın kimi onun üzərinə qonmaqdan vaz keçiblər. Bununla da zolaqların hansı işə yaradığı ortaya çıxıb.

Xəyalə MURADLI, "Azərbaycan"

Ermənistan silahlı qüvvələrinin bölmələri sutka ərzində atəşkəs rejimini 21 dəfə pozub

Ermənistan silahlı qüvvələrinin bölmələri cəbhənin müxtəlif istiqamətlərində sutka ərzində atəşkəs rejimini 21 dəfə pozub.

Müdafiə Nazirliyinin mətbuat xidmətindən AZƏRTAC-a bildirilib ki, Ermənistan Respublikası Krasnoselsk rayonu ərazisindəki adsız yüksəkliklərdə yerləşən mövqelərdən Azərbaycan Respubli-

kasının Gədəbəy rayonu ərazisindəki adsız yüksəkliklərdə yerləşən mövqelərimiz atəşə tutulub.

Tərtər rayonunun işğal altında olan Göyax, Çiləbürt, Ağdam rayonunun Baş Qorvənd, Mərzili, Füzuli rayonunun Qaraxanbəyli, Horadiz, Cəbrayıl rayonunun Mehdiil kəndləri yaxınlığında, həmçinin Goranboy və Tərtər rayonları

ərazisindəki adsız yüksəkliklərdə yerləşən mövqelərdən də ordumuzun mövqelərinə atəş açılıb.

B İ L D İ R İ Ş

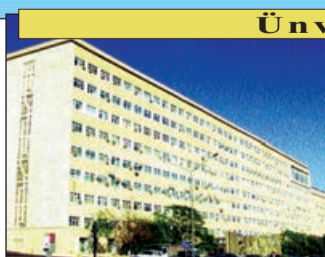
"Azərbaycan" qəzetinin 26 aprel və 14 may 2019-cu il tarixli nömrələrində "Azərsu" ASC-nin daxili vəsaiti hesabına təxirəsalınmaz qozaların qarşısının alınması üçün təmir-bərpa işlərinin satın alınması məqsədilə dərc edilmiş tenderdə iddiaçıların rəsmi müraciətlərindən əsasən ilkin sənədlərin qəbulu **07 iyun 2019-cu il saat 18:00-a**, təkliflərinin və təklif təminatlarının qəbulu vaxtı **14 iyun 2019-cu il saat 16:00-a**, təkliflərinin açılışı isə **18 iyun 2019-cu il saat 16:00-a** dəyişdirilmişdir.

Əlaqələndirici şəxs - Təchizat və satınalmaların idarə olunması departamentinin satınalmaların təşkili şöbəsinin mühəndisi Hikmət Qasımov (hikmat.qasimov@azersu.az +99412 431-47-67 (2249)).

Tender komissiyası

BAŞ REDAKTOR

Bəxtiyar SADIQOV

Ünvan

AZ 1073, Bakı şəhəri, Mətbuat prospekti, 529-cu məhəllə, IV mərtəbə
e-mail: secretary@azerbaijan-news.az, az.reklam@mail.ru, azerbaijan-news@mail.ru, www.azerbaijan-news.az

Telefonlar

Qəbul otağı - 539-68-71, Baş redaktor müavini - 538-86-86, 434-63-30, 538-97-96, Məsul katib - 539-43-23, Məsul katib müavini - 539-44-91, Parlament və siyasət şöbəsi - 539-72-39, 539-84-41, 539-21-00, İqtisadiyyat şöbəsi - 538-42-32, 538-35-55, Beynəlxalq həyat, idman və informasiya şöbəsi - 432-37-68, Humanitar siyasət şöbəsi - 538-56-60, 539-63-82, Reklam şöbəsi - 539-49-20, 538-31-11, Kompüter mərkəzi - 538-20-87, Fotolüstrasiya şöbəsi - 538-84-73, Məhsulət - 539-59-33, Faks - (+994 12) 5398441

Qeydiyyat nömrəsi 1

"Azərbaycan" qəzetinin kompüter mərkəzində yığılıb səhifələndirilib, "Azərbaycan" nəşriyyatında çap edilmişdir

Rəsmi sənəd və çıxışlarda sütyonlanlarla bərabər, dərc üçün göndərilən digər yazılarda fikirlər də Azərbaycan dövlətinin mənafeyinə uyğun gəlməlidir

Əlyazmalara cavab verilmir və onlar geri qaytarılmır

Gündəlik qəzet

Tiraj 9054
Sifariş 1780
Qiyməti 40 qəpik